

ΤΟ ΓΛΩΣΣΑΡΙ ΤΗΣ ΧΡΥΣΗΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Ἡ Χρυσή, πού παλιότερα λεγόταν Σλάντ'να (Σλάτινα), βρίσκεται στὰ δυτικά τοῦ νομοῦ Καστοριάς. Ἀπλώνεται στοὺς πρόποδες τοῦ Γράμμου, καὶ εἶναι τὸ τελευταῖο χωριὸ τῆς Μακεδονίας πρὸς τὴν Ἡπειρο. Ἀριθμεῖ γύρω στοὺς πεντακόσιους κατοίκους, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴ γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Παράλληλα, οἱ ἄντρες συμπληρώνουν τὰ ἔσοδα τοῦ σπιτιοῦ τους δουλεύοντας ὡς χτίστες σὲ ξένους τόπους.

Οἱ κάτοικοι παλιότερα, ὅταν τελείωναν τὶς γεωργοκτηνοτροφικὲς ἐργασίες τους, ἔφτιαχναν παρέες, 3-4 ζευγάρια χτίστες καὶ 1-2 «μαστορούλια», γιὰ νὰ κουβαλοῦν τὴ λάσπη, καὶ ἔφευγαν γιὰ τὰ «ξένα».

Συνήθως πήγαιναν στὴ Θεσπρωτία τῆς Ἡπείρου, πού τὴν ἔλεγαν Τσιάμ'κου, στὸ Ξηρόμερο Αἰτωλοακαρνανίας, πού τὸ ἔλεγαν Κατουχή, στὴ Χαλκιδικὴ Μακεδονίας, στὰ Τρίκαλα καὶ τὴν Καρδίτσα Θεσσαλίας. Ἐκεῖ ἔμεναν δουλεύοντας ὅλο τὸ χειμῶνα, καὶ κατὰ τὰ μέσα Ἰουνίου γύριζαν στὸ χωριὸ «καζαντισμένοι». Ἀρχίζαν πάλι τὶς γεωργικὲς καὶ κτηνοτροφικὲς ἐργασίες καὶ τὸ φθινόπωρο ξανάφευγαν γιὰ τὴν ξενιτιά.

Παρὰ τὴ συχνὴ καὶ μεγάλη ἀποδημία τῶν Χρυσιωτῶν σὲ διαφορετικὰ μέρη, δὲν παρατηρεῖται ἀλλοίωση τοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματός τους. Στὴ διατήρηση τοῦ ιδιώματος συντελοῦσε: 1) Τὸ ὅτι ἀποδημοῦσαν παρέες παρέες, γεγονός πού ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος τοὺς ἔκανε νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ νὰ ἀκοῦν συνεχῶς τὸ γλωσσικὸ τους ἰδίωμα, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος νὰ δέχονται δύσκολα κάθε ξενικό. 2) Ἡ συναίσθηση κάποιας ἀνωτερότητας ἔναντι τῶν κατοίκων τοῦ περιβάλλοντος, ὅπου ἐργάζονταν (αὐτοὶ ἤξεραν νὰ φτιάχνουν σπιτία, ἦταν καὶ γεωργοί, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἦταν μόνο γεωργοὶ ἢ κτηνοτρόφοι). Αὐτὸ εἶχε σὰν συνέπεια, ὄχι μόνο νὰ μὴν ἀποδέχονται κάθε ξενικό πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ κοροϊδεύουν. Πολλὰ παράξενα, κατὰ τὴ γνώμη τους, πού ἔβλεπαν ἢ ἄκουαν στὰ «ξένα», τὰ διηγόνταν στὸ μεσοχώρι τοῦ χωριοῦ σὰν παράδοξα τῆς ξενιτιάς, γιὰ νὰ γελοῦν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Ἔτσι μποροῦμε νὰ ἐξηγήσουμε τὸ φαινόμενο ὅτι, παρὰ τὴ συχνὴ ἐπαφὴ καὶ συναναστροφή τῶν Χρυσιωτῶν μὲ ἀνθρώπους ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδας, δὲ βρίσκουμε ἐπιδράσεις καὶ ἀναμίξεις στὸ γλωσσικὸ ἰδίωμά τους.

Μοναδικὴ γλώσσα πού μιλιέται στὸ χωριὸ εἶναι ἡ ἑλληνικὴ. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ 1913—ἐλευθερώθηκε ὅταν ἐλευθερώθηκε καὶ ἡ Ἡπειρος στὴν ὁποία ὑπαγόταν ἐκκλησιαστικῶς—ὑπῆρχαν καὶ μερικὲς οἰκογένειες πού μιλοῦσαν καὶ ἀρβανίτικα (Σιναναῖοι). Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση,

τόση ἦταν ἡ ἀπέχθεια γιὰ τ' ἀρβανίτικα, ὥστε λησμονήθηκαν τελείως καὶ μέχρι τὸ 1940 μόνο μερικοὶ γέροι θυμόνταν κάτι λέξεις καὶ ψευτομιλοῦσαν μεταξύ τους, ὅταν ἤθελαν νὰ μὴ τοὺς καταλάβει ἄλλος. Παρὰ τὴ συντηρητικότητα ὅμως τοῦ χωριοῦ καὶ τὴ συγκινητικὴ προσήλωσή του στὶς ἑλληνικὲς παραδόσεις καὶ στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, βρίσκουμε στὸ ἰδίωμα μερικὲς ξένες λέξεις, ὅπως ἀλβανικὲς, τουρκικὲς, λιγότερες σλαβικὲς καὶ μερικὲς βλάχικες.

Προσπάθησα, ὅσο μοῦ ἦταν δυνατό, νὰ παρουσιάσω ἀπὸ τὸ λεξιλόγιό τῆς Χρυσῆς Καστοριάς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα ποὺ, κατὰ τὴ γνώμη μου, παρουσιάζουν τὶς πιὸ ἐντονες διαφορὲς ἀπὸ τὴν κοινὴ νεοελληνικὴ. Ἡ προσπάθειά μου, αὐτὴ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶναι ὀφειλόμενος φόρος τιμῆς στὴ γενέτειρά μου, στὸ ἀπόμακρο αὐτὸ χωριὸ τῆς Ἑλλάδας. Δὲν τελειώνει ἡ μελέτη τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος μὲ τὴν ἐργασία μου αὐτὴ καὶ μόνο. Ἐλπίζω πῶς, ὅ,τι δὲν ἔγινε μὲ τὴν ἐργασία αὐτὴ, θὰ γίνεῖ ἀργότερα, σὲ εὐκαιρο χρόνο, μὲ μιὰ ἄλλη.

Γιὰ τὴν ὅσο τὸ δυνατό πιστότερη ἀπόδοση τῶν φθόγγων τοῦ ἰδιώματος χρησιμοποιήθηκαν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, καὶ τὰ παρακάτω σύμβολα, μὲ τὴ φωνητικὴ ἀξία ποὺ ἀναφέρεται στὸ πλάι τους: Τὰ *b, d, g* προφέρονται ὅπως τὰ λατινικὰ *b, d, g*. Τὰ *ɣ, ɝ, ʒ, ʁ, λ, ʋ, ξ, σ, τ, χ, ψ*. π.χ. *ῥόμα* προφέρεται γιόμα, *βούξαλον* προφέρεται βούζιαλου κ.ο.κ. Στὴν ἀλφαβητικὴ κατάταξη τῶν λέξεων τὰ *b, d, g* ἔρχονται ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τὰ *β, γ, δ* ἀντιστοίχως, καὶ τὰ οὐρανικὰ σύμφωνα κατατάσσονται χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπόψη ἡ οὐράνωσή τους. Ἔτσι, π.χ., τὸ *σ* λογίζεται ὡς *σ* καὶ ἔχουμε: *σαίκους, σαῖν, σαῖτα, σακὰς* κ.ο.κ.

A

ἀβγατίζου (καὶ *ἀβγατάου*) ρ., 1) αὐξάνω κάποια ποσότητα πέρα ἀπὸ τὰ καθορισμένα ὄρια: *ἀβγατάου τὴ ρόγα*, 2) μεγαλώνω κάτι: *ἀβγατάου τοῦ χονδράφ' ἄβουρας* ὁ, ὁ ἀτμὸς ποὺ βγαίνει ὅταν βράζει κάτι, ὅταν στεγνώνουν τὰ ροῦχα καὶ ὅταν ἐξατμίζεται ἡ ὑγρὴ γῆ.

ἀβουρῶζου (καὶ *ἀβ'ρίζου*), βγάζω *ἄβουρα*: *βγῆκι οὐ ἦλους κὶ ἀβουρῶσαι οὐ τόπους*.

ἀγρόγουρτσου τό, ἄγριο ἀχλάδι.

ἀγροικάου, 1) καταλαβαίνω, ἀντιλαμβάνομαι, ξεχωρίζω τὰ ἀντικείμενα: *ἀγροίκ'σι τοῦ πιδί*, 2) νιώθω τὴν παρουσία κάποιου: *ἀγροίκ'σα τοῦ λύκου*.

ἀγρουγουρτσά ἦ, ἄγρια ἀχλαδιά.

ἄδῶα ἦ, εὐκαιρος χρόνος, ὁ χρόνος ποὺ δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε τίποτε: *εἰς ἄδῶα, γι' αὐτὸ κάντις αὐτά*.

- ἀδγάζου, 1) ἀμ-β. εὐκαιρῶ: ἀδγάεις νὰ μὴ βοηθήεις στὸν χουράφ'; 2) μετβ. ἀδειάζω.
- ἄδραγμα τό, 1) τὸ κοκκίνισμα ποὺ κάνει ἡ φωτιά στὰ πράγματα ποὺ ἔρχονται σ' ἐπαφή μαζί της, 2) τὸ ἀπότομο ψήσιμο φαγητοῦ ἢ ψωμιοῦ.
- ἀδράζου, κοκκινίζω ἔξω ἔξω στὴ φωτιά, καψαλίζω: ἄδραξα τ' μὴ βίτα = τὴν κοκκίνισα ἐπιφανειακά, χωρὶς νὰ ψηθεῖ μέσα, ἄδραξα τὰ σκουτῆ = τὰ καψάλισα.
- ἄδαβα ἐπίρρ., ἀδέξια, ἄγαρμπα: *πιρπατάει ἄδαβα.*
- ἄδαβους ἐπίθ., 1) ἀκανόνιστος, ἀσύμμετρος, 2) χοντροκομμένος: αὐτὸ τοῦ τσι-κούρ' εἶναι ἄδαβου.
- ἄδαμ' κός ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἀνήκει σὲ δυὸ ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐξ ἴσου: αὐτὸ τοῦ χουράφ' τὸ ἔχον τ' ἀδέρφχα ἄδαμ' κό.
- ἄζάπουτους ἐπίθ., 1) ἄπιαστος, ἀκατάβλητος, ποὺ δὲ λογαριάζει τίποτε, γιατί εἶναι δυνατός: τί περιμένεις ἀπὸ ἄζάπουτον ἀνθρουπου, 2) γιὰ ζῶο, ποὺ δὲ φόρεσε ἀκόμη σαμάρι: αὐτὸ τοῦ μβλάρ' εἶναι ἄζάπουτου.
- ἀήσῶουτους ἐπίθ., 1) ἀποκρουστικός στὴν ὄψη, ἀντιπαθητικός: τί ἀήσῶουτους ἀνθρουπους! 2) βρισιὰ γιὰ ἀνθρώπους, ποὺ τοὺς κάνει ἀντιπαθητικούς ἢ συμπεριφορὰ τους.
- ἄιδι, 1) ἄιντε, ἔλα, 2) ἀλήθεια!: τὰ ἔμαθεις; οὐ Κώστας πέθανι.—*ἄιδι!*
- ἄιρ' κὸ τό, ἀερικό, ξωτικό: μὴ χτύπ' σι ἄιρ' κὸ κὶ προήσα.
- ἄ(κ)σ, ὄχι:
- ἄλαταρῶ ἢ, τὸ μέρος ὅπου οἱ βοσκοὶ δίνουν ἀλάτι στὰ ζῶα. (Σ' ἓνα πλάτωμα τοποθετοῦν πλάκες, πάνω στίς ὁποῖες βάζουν ἀλάτι).
- ἄλέμμουνας ἐπίθ., ἄσπλαχνος.
- ἄλικουτάου, παιδεύω κάποιον τινάζοντάς τον πέρα δῶθε: μ' ἐπῆρασι ἀπ' τοῦ γακὰ κὶ μὴ ἀλικότ' σι.
- ἄλλουῆς, 1) ἄλλης λογῆς, ἀκατανόητος, ἀνεξήγητος: ἄλλουῆς πιθὶ = μὲ ἀκατανόητη συμπεριφορὰ, ἄλλουῆς κιορὸς = ἀνεξήγητος, 2) ἀλλιώτικος: ἄλλουῆς μῆλα = ἀλλιώτικα σὲ γεύση καὶ σχῆμα.
- ἄμαρκαλτσους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ δὲν ἔχει ζευγαρώσει: *μόμκαν καναδῶ πρόβα-τα ἄμαρκαλτσα.*
- ἄμάχ' ἢ, δυνατὴ ἔχθρα ποὺ ἐκφράζεται μὲ ἔργα: *μβῆκαν σ' ἀμάχ' αὐτοὶ οἱ δῶο.*
- ἄμβόδῶου τό, ἐμπόδιο.
- ἄμβρότιρα ἐπίρρ., πρωτύτερα.
- ἄμβώχνου, 1) σπρώχνω: τί μὴ ἀμβώχης, 2) δὲ σέβομαι καὶ δὲ λογαριάζω τοὺς μεγαλύτερους: *ὄσπου ἦμαν γιορὸς κὶ δούλιβα, ἦμαν καλὸς, τώρα ποὺ δὲ μβουρῶ, μ' ἀμβώχης.*
- ἄμ' ψιδ' τό, ἀνεψιός.
- ἄμ' ψὰ ἢ, ἀνεψιά.
- ἄνάμ' τό, τὸ κακὸ ὄνομα, ἢ κακὴ φήμη: *κλέφτ'ς μὴ τ' ἀνάμ'.*

- ἀναργους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ κάνει τὴν ἐργασία του συνέχεια, ἀλλὰ ἀργά.
 ἀνάρτ'γους ἐπίθ., 1) χωρὶς ἀρτυρῆ, νηστήσιμος: ἔφῃασα μὲνὰ πίτα ἀνάρτ'γ' =
 σαρακοστιανή, 2) ἄνοστος, γιατί δὲν ἔχει καρυκεύματα ἢ τὸ κανονικὸ λίπος:
 διπ ἀνάρτ'γου φατ̄ μᾶς ἔφῃασις σήμωρα.
 ἀνασέρον, ὄρος ποὺ τὸν χρησιμοποιοῦν οἱ χτίστες, ὅταν ἐπιδιορθώνουν τὴν πλα-
 κοσκέπαστη σκεπή, βγάζοντας τὶς πλάκες καὶ βάζοντάς τες σὲ πιὸ κατάλ-
 ληλη θέση.
 ἀνάσκ'λα ἐπίρρ., ἀνάσκελα.
 ἀνασκ'λώνον, ρίχνω ἀνάσκελα.
 ἀνάστριγους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ δὲ δέχεται ἀστεῖα ἢ πειράγματα καὶ ἀντιδρᾶ
 ἀμέσως καὶ ἀπότομα.
 ἀνατσιρῶζου, ἀνατριχιάζω.
 ἀναφακάς ὄ, βλ. ναφακάς.
 ἀνγούσα ἢ, 1) δυσκολία στὴν ἀναπνοή, 2) στενοχώρια ποὺ προέρχεται ἀπὸ
 πολυφαγία ἢ ἀπὸ δυσμενὲς περιβάλλον.
 ἄνδα, βλ. ὄνδας.
 ἀνδᾶρα ἢ, ὁμίχλη, πυκνὴ καταχνιά.
 ἀνδῖ τό, ξύλινο ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ, ὅπου μαζεύουν τὸ στημόνι.
 ἀνδράλα ἢ, 1) ζάλη: μού'ρθι ἀνδράλα, 2) ἀνακατωσοῦρα, ὀχλοβοή: ἀνδράλα
 στοὺ χάν', νιρὸ στὰ φασούλα.
 ἀνδραλάζουμι, 1) ζαλίζομαι: ἀνδραλάστ'κα κι ἔπισα, 2) τὰ χάνω, δὲν μπορῶ
 νὰ συγκεντρωθῶ: ἀνδραλάσκα ἀπ' τοὺν γόσμου, ἀνδραλάσκα κι δὲ μπουρῶ
 νὰ μιλήσου.
 ἀνδρουμοῖρ' τό, κληρονομιά τῆς συζύγου ἀπὸ τὴν περιουσία τοῦ ἄντρα της.
 ἄντζα ἢ, τὸ σαρκῶδες μέρος τῆς κνήμης.
 ἀνέσουστους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ δὲν εἶναι σωστός, πλήρης, 2) αὐτὸς ποὺ γεννή-
 θηκε πρόωρα, 3) αὐτὸς ποὺ μὲ δυσκολία κρατιέται στὴ ζωή.
 ἀνημβόρῃα ἢ, 1) ἀδυναμία, 2) ἀδιαθεσία, κακοκεφιά.
 ἀνήμβουρους ἐπίθ., 1) ἄρρωστος, ἄκεφος, 2) ἀδύνατος, αὐτὸς ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ
 κάνει μιὰ δουλειὰ ποὺ θέλει δύναμη.
 ἀξέβγαλτους ἐπίθ., ἄβγαλτος, ἀπονήρευτος.
 ἀξημέρουτους ἐπίθ., 1) ποὺ δὲν ξημερώνει: ἀξημέρουτ' νύχτα = μακριὰ νύχτα,
 2) αὐτὸς ποὺ μακάρι νὰ μὴ ξημερωθεῖ: ποῦ εἶσι, μῶρ' ἀξημέρουτ';
 ἀπανουτῆχὸ ἐπίρρ., ἐπάνω, κατεπάνω: μᾶς πέτ'χι ἀπανουτῆχὸ στοῦ φατ̄.
 ἀπίπ'κα ἐπίρρ., τὸ ἐπάνω κάτω, ἐπίκουπα.
 ἄπλα ἢ, 1) ἴσιο μέρος 2) ἐπιρρηματ., ἀπλωτά: ἄφ'κίς τὰ πράματα ἄπλα.
 ἀπλάδα ἢ, ρηχὸ πιάτο ἀπὸ πορσελάνη.
 ἀπλουσὰ ἢ, τόπος γωρὶς ἐμπόδια.
 ἀπουκούμβ' τό, τελευταῖο στήριγμα, ὑλικὸ ἢ ἠθικόν.
 ἀπουλ'σῶνα ἢ, 1) μέρος στὸ ὁποῖο ἀφήνουν ἐλεύθερα τὰ ζῶα γιὰ βοσκή: πῆγα

τὰ πρόματα στ'ν ἀπουλ'θῶνα, 2) ἀφύλαχτο ἢ ἀπροστάτευτο μέρος: βρῆκι ἀπουλ'θῶνα κὶ ἀλώντσι.

ἀράδα ἢ, 1) σειρά, στίχος, γραμμὴ, 2) νόημα, 3) ἐπιρρηματ, τεχνικός ὄρος ποὺ σημαίνει τὴν τοποθέτηση τῶν λιθαρῶν στὴ σειρά, σὲ ἰσόπαχες ζῶνες: ἔχτ'σα τὸν δοῖχον ἀράδα.

ἀραδῆζου, 1) περνῶ τὰ πράγματα ἕνα ἕνα στὴ σειρά: ἀραδῆζου τὰ πρόβατα στοῦ μουνουπάτ', 2) μιλῶ ἀδιάκοπα.

ἄρατα-πίρατα, στὴ φρ. γίνεσαν ἄρατα-πίρατα = σκόρπισαν στὰ τέσσερα σημεῖα.

ἀρατίζου, 1) ἀμτβ. σκορπίζω: ἀρατίσκαν τὰ πρόβατα, 2) μετβ. σκορπῶ κὶ ἐγ-καταλείπω: ἀράτ'σι τὰ πιθῆ τ'.

ἄραχνους ἐπίθ., κακότυχος, δυστυχημένος.

ἀργέντσα ἢ, 1) ἐργένισσα, 2) παντρεμένη γυναίκα ποὺ δὲ γέννησε ἀκόμη: ἔκαν κἀνα πιθὶ ἢ νύφ'; — ὄχ', εἶνι ἀργέντσα ἀκόμα.

ἀργιλῆς ὁ, κοπάδι ἀπὸ ἀσαμάρωτα ἀλογομούλαρα.

ἀργιλίσους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ ἀνήκει στὸν ἀργιλέ, 2) τὸ ἀσαμάρωτο μουλάρι ἢ ἄλογο.

ἀρμάτα ἢ, 1) ἡ καλὴ στολὴ, τὰ κοσμήματα καὶ τὰ στολίδια γενικά, 2) ἡ σειρά τῶν κουδουνιῶν καὶ τῶν κυπριῶν ποὺ βάζουν στὰ γιδοπρόβατα: κρέμασι 'ν ἀρμάτα στὰ γίδῶ κὶ ξικίντσι.

ἀρματώνου, 1) στολίζω, ντύνω μὲ καλὰ ροῦχα, 2) κρεμῶ τὰ κυπροκούδουνα στὰ γιδοπρόβατα.

ἀρμῆνᾶ ἢ, τὸ τουρσί (κραμβολάχανο, ντομάτες, πιπεριές στὴν ἄλμη.

ἀρμός'μους ὁ, τὸ ζουμι τῆς ἀρμῆνας.

ἀρνούποκ' τό, τὸ μαλλὶ ποὺ παίρνουμε ἀπὸ τὰ ἀρνιά.

ἀρόγαστους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ δὲ μπῆκε σὲ ρόγα, δὲν ἀνέλαβε τὸ φύλαγμα προβάτων ἢ γιδιῶν: εἶνι κάμβουσ' τξουθαναραῖοι ἀρόγαστ'.

ἀρπαλίκ' τό, οἱ κοπτῆρες τῶν φορτηγῶν ζώων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπολογίζουν τὴν ἡλικία τους.

ἀρτ'μῆ ἢ, τὸ γέμισμα τῆς πίτας, τὰ καρυκεύματα τοῦ φαγητοῦ.

ἄστι, ἐλάτε: ἄστι νὰ φύγουμι = μὴν κάθεστε, ξεκινᾶτε νὰ φύγουμε.

ἀστουχᾶου, λησιμονῶ, μοῦ διαφεύγει κάτι: ἀστόχ'σα ποὺ ταχὰ εἶνι γουρητή.

ἀστρέχα ἢ, 1) ἡ ἄκρη τῆς σκεπῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία τρέχουν τὰ νερά, 2) τὸ μέρος ἀνάμεσα στὸν τοῖχο καὶ στὴ νοητὴ γραμμὴ ποὺ χαράζουν οἱ σταλαγματιές: ἢ ἀστρέχα εἶν' τ' σπιτῆσ.

ἀτσαλᾶ ἢ, 1) ὁ λεκές, ἡ λέρα, 2) ἡ ἀκαταστασία: αὐτὰ δὲν εἶνι νοικουκωρό, εἶνι ἀτσαλές.

ἀτσαλους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ κάνει τὶς δουλειές του ἀπρόσεχτα, χωρὶς τάξη, αὐτὸς ποὺ λερώνει, 2) λερωμένος, ἀκατάστατος, ἀπὸ δικὴ του εὐθύνη καὶ ἀφροντισιά.

ἀτσαλώνω, 1) λερώνω, κάνω κάτι ἀδέξια καὶ ἀπρόσεχτα, 2) χαλῶ τὴν ὁμορφιά τῶν σχεδίων: ἰδῶ κέντ'σι ἢ μικρῇ κὶ τ' ἀτσαλόσι.
 ἀφόνδας, ἀπὸ τότε ποῦ.
 ἀφύσ'τους ἐπίθ., 1) ἄσχημος, 2) κακόψυχος, 3) δύσοσμος.
 ἀχάλαγος ἐπίθ., 1) ἀχάλαστος, 2) ἀνάποδος, κακορίζικος: ἔλα ἰδῶ, ἔρε ἀχάλαγος, λένε οἱ μάνες στὰ παιδιὰ, 3) ἄσχημος, ἀποκρουστικός: οὔ, τοὺν ἀχάλαγος αὐτὸν θὰ πάρον ἄνδρα;
 ἀχαμνὰ ἐπίρρ., ἄσχημα, δυσάρεστα: μοῦ ῥθι ἀχαμνὰ = λιποθύμησα: ὄνδας τ' εἶδα σ' αὐτὰ τὰ χάλα, μοῦ ῥθι ἀχαμνὰ = τοὺς λυπήθηκα.
 ἀχαμναίνου, ἀδυνατίζω.
 ἀχαμνὸς ἐπίθ., 1) ἀδύνατος, 2) κακός: φρ. ἀχαμνὸ νερὸ = νεροποντή.
 ἀχουλοῦν ἢ, ἀχός, ὄχλοβοή.
 ἀχπάν'(ου) ἐπίρρ., ἐπάνω: ἔβαλα τὰ σταυρουγάννακα ἀχπάν' στοῦ σπίτ'.
 ἀχπανουτχό, βλ. ἀπανουτχό.
 ἀχτ' τό, γινάτι, πόθος ἐκδικήσεως.
 ἀψ'χάου, λυποῦμαι: αὐτὸς δὲν ἀψ'χάει κανέναν, 2) τσιγγουνεύομαι: ρίξ' στὰ πράματα νὰ φᾶν καλά, μὴν ἀψ'χᾶς τοῦ χουρτάρ'.
 ἀψόνου, θυμώνω πολὺ, ὀργίζομαι.

B

βάγα τά, ὁ κισσός.
 βαδαλίξ' τό, τὰ κινητὰ πράματα τοῦ σπιτιοῦ: κἀκι τοῦ σπίτ' μ' ὄλου τοῦ βαδαλίξ'.
 βαέν' τό, βαρέλι.
 βαῖζου, γέρνω πρὸς τὸ ἓνα μέρος: βαῖζ' τοῦ μβλάρ' = γέρνει τὸ φορτίο του.
 βαῖνὰς ὁ, βαρελάς.
 βαλμάς ὁ, βοσκὸς φορτηγῶν ζώων.
 βαλτάξ' τό, λασπερὸ μέρος πατημένο ἀπὸ ζῶα: μβῆκαν τὰ πράματα στοῦ χουρτάρ' κὶ τό φῆσαν ὄλου βαλτάξα = τὸ ζύμωσαν μὲ τὰ πόδια, ἄφησαν βαθιές πατημασιές.
 βαλτακαργὰ ἢ, μεγάλη ἔκταση λασπερή, ὅπου μπορεῖ νὰ βαλτώσει ζῶο (λέγεται κυρίως γιὰ λασπόδρομο): ἔχι τοῦ νοῦ σ' στὰ πράματα, γὰτὶ αὐτοῦ εἶνι βαλτακαργὰ.
 βαλτακόνου, βουλιάζω σὲ λασπερὸ μέρος, βαλτώνω.
 βανδάξ' τό, δεματάκι, συνήθως ἀπὸ μυρωδικὰ χόρτα: ἓνα βανδάξ' ρίγαν' = ὅσο πιάνει τὸ χέρι.
 βαρβάτους ἐπίθ., 1) μὴ εὐνοχισμένος, 2) αὐτὸς ποὺ ἔχει πλοῦτο: βαρβάτους νοικονκός, 3) αὐτὸς ποὺ κατέχει τὴ δουλειά του: βαρβάτους γατρός.
 βαρκίξ' ἀπρόσ., κρατάει νερὸ τὴ ἔδαφος, ἀναβρῦζει νερὸ καὶ μένει ἐκεῖ, δὲ

φεύγει, γιὰ νὰ σχηματίσει ρυάκι: *θα κόψου ἕνα χανδάκ' στὸν χουράφ' ποὺ βαρκίζ'.*

βαρκὸ τό, 1) μέρος ποὺ κρατάει νερὸ καὶ ἔχει χόρτα, 2) βάλτος, ἔλος.

βαρτανίκαβους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ εἶναι ἀπὸ φυσικοῦ τοῦ ἀσυμμάζευτος, σβαρ-
νιάρης: *ὄσου κι νὰ τοῦ σ'μαζώνου, αὐτὸ βαρτανίκαβου!*

βαρτανίκας, ὁ ἀκατάστατος, ὄχι γιὰ τὸ ἀρέσει, ἀλλὰ γιὰ τὸ δὲν ἔχει τὰ μέτα
νὰ σουλουπωθεῖ.

βατεῦου, ζευγαρώνω (τὸ χρησιμοποιοῦν μόνο γιὰ τὶς γάτες καὶ τοὺς λαγούς).
βάτρα ἢ, σχιστολιθικὴ βαθουλωτὴ πλάκα, τοποθετημένη στὸ τζάκι, γιὰ νὰ δέ-
χεται τὰ κάρβουνα καὶ τὴ φωτιά.

βιρέμ'κους (ἢ *μιρέβ'κους*) ἐπίθ., 1) ἕτεροβαρῆς: *βιρέμ'κου φόρτουμα,* τὸ φορ-
τίο ποὺ εἶναι πιὸ βαρὺ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, 2) στραβός, λοξός, παράγωνος:
οὐ τοῖχους εἶνι βιρέμ'κους ἢ μιρέβ'κους.

βιτουλ' τό, τὸ κατσίκι ἀπὸ 6 μηνῶν ὡς ἐνὸς ἔτους (μέχρι 6 μηνῶν λέγεται *κα-
τσίκ'*, μετὰ τὸ χρόνον *μβλόρ'*, στὰ δυὸ τοῦ χρόνια *στειρουπούλ'* (-λα) καὶ
μετὰ *γίδα* ἢ *τραῖ*.

βλάγα ἢ, ὑγρασία καὶ συνεκτικότητα τοῦ ἐδάφους.

β'λάζου, 1) βελάζω, 2) φωνάζω ἀπὸ πόνο.

β'λάρ' τό, 1) τὸ ἔτοιμο γιὰ τὸν ἀργαλειὸ *γνέμα,* 2) τὸ ὑφασμένο καὶ μαζεμένο στὸ
ἀντὶ ὕφασμα.

βλυσίδ' τό, 1) πλοῦτος: *ἀφόνδας πῆρα αὐτὴ τ'ν νύφ', μου'φιρι βλυσίδ' στὸν
σπίτ',* 2) πλούσια παραγωγὴ: *βλυσίδ' φέτους τὰ χουράφχα.*

βούζαλον τό, φυτό, τὸ βούζι.

βουρίζου, βρισνομαι στὸν καιρὸ τοῦ ὄργασμοῦ (λέγεται γιὰ τὰ θηλυκὰ γουρού-
νια).

βούρλα ἢ, ἀρρώστια τῶν γιδοπροβάτων (τὰ ζῶα ποὺ ἔχουν *βούρλα* τρέχουν σὰν
μεθυσμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ δὲν μποροῦν νὰ βαδίσουν σταθερά).

βουρλὸς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ πάσχει ἀπὸ *βούρλα,* μουρλός.

βραδῆάζου, κοιμοῦμαι (λέγεται γιὰ τὰ ζῶα): *βραδῆασαν οἱ κότις* (γιὰ τοὺς
ἀνθρώπους χρησιμοποιοῦν τὸ ρῆμα *κοιμοῦμαι*).

βραγκαλάνου, κάνω θόρυβο.

βράγκαλον τό, ἀντικείμενο γιὰ πέταμα.

βρουνδαλίδα ἢ (καὶ *βρουνδαλιά*), 1) δυνατὸ χτύπημα, τίναγμα καταγῆς: *τό'δουκι
μῆ ἀ βρουνδαλίδα κάτ' = τὸν χτύπησε μὲ δύναμη κάτω,* 2) γυροβολία, σὰν
πρώτη φάση γιὰ τέτοιο χτύπημα: *τοὺν ἤφιρι μῆ ἀ βρουνδαλίδα.*

B

baβaλάνου, ἐρεθίζω, ἀγκυλώνω τὸ μάτι.

βάβαλον τό, 1) μικρὸ ἀντικείμενο ποὺ μπαίνει στὸ μάτι: *μ' μβῆκι ἕνα βάβαλον*

στοῦ μάτ', 2) τὰ μικροπράγματα τοῦ σπιτιοῦ: *μάζιφι τὰ βάβαλα τ' κί τσακίσκι*.

babás ὁ, τὸ κάθετο δοκάρι τῆς στέγης πού ἐνώνει τις *γρινῆς* τοῦ ταβανιοῦ μὲ τὸν *καβαλάρη* τῆς σκεπῆς.

babátσ'kous ἐπίθ., γεροδεμένος, καλοταϊσμένος.

bábu ἡ, 1) γριά, 2) ἡ ρόκα τοῦ *καλαμποκιοῦ*, πού δὲν εἶναι καλὰ ἀναπτυγμένη καὶ δὲν ἔχει σπυριά σ' ὅλες τις πλευρὲς (σὰν τὰ δόντια τῆς *bábu*ς), 3) ὁ ἀσχὸς τοῦ ἄνθρακα, πού ἐμφανίζεται στὸ στέλεχος τοῦ *καλαμποκιοῦ*.

bagladi τό, 1) ὁ χῶρος μεταξὺ ταβανιοῦ καὶ σκεπῆς: *ἔκρηφα τὰ πράγματα στοῦ bagladi*, 2) τὸ σουβαντιστὸ ταβάνι: *ἄλ'φα τοῦ bagladi μ' ἀσβέστ'*.

bazbatéu, πασπατεύω.

bazdhabítisa ἡ, ἐξόγκωμα στὸ δέρμα τοῦ χεριοῦ, σὰν κόμπος λεπτοῦ σχοινοῦ.

baílñánu, κουράζομαι, μπαϊλντίζω: *baíltsa st' d'lá shímira*.

baílðá ἡ, 1) ἀπώλεια δυνάμεων, 2) λιποθυμία.

baĩr' τό, νιάμα.

bákakas ὁ, βάτραχος.

bákalon τό, μεγάλη ἢ μικρὴ στρογγυλὴ πέτρα.

bakát' τό, οἰκόσιτο γιδοπρόβατο.

bakatár'kous, αὐτὸς πού ἀνήκει σὲ κοπάδι ἀπὸ *bakátçha*, οἰκόσιτο γιδοπρόβατο.

bakatár's ὁ, αὐτὸς πού βόσκει τὰ *bakátçha*.

bála ἡ, 1) μέτωπο: *ἔχου ἕναν βόνου στ' bála*, 2) πλευρὰ τοίχου: *κοίλασι ἡ μβρουστ'νή ἡ bála*.

bára ἡ, βαθούλωμα γεμάτο νερό.

basaradáu, συναντῶ, βρίσκω τυχαῖα.

básna ἡ, τὸ καλὸ καὶ μεγάλο χωράφι.

bas'ti τό, νόθο παιδί.

batalázou, 1) μτβ. ἀφήνω ἀκαλλιέργητο ἕνα χωράφι, 2) ἀμτβ. γίνομαι ἄχρηστος, ρεμπελιάζω.

batalíç' τό, ἀκαλλιέργητο, παρατημένο χωράφι.

bátσα ἡ, 1) τὸ πέλμα τοῦ ποδιοῦ, 2) τὸ πλατὺ μέρος σιδερένιου ἐργαλείου: *φάωθ'κι ἡ bátσα ἀπ' τοῦ γυνί, κί θὰ τοῦ πάου στοῦ γύφτου νὰ τοῦ γουμίσ'*.

bátσα ἡ, μπάτσος.

batsaróp'ta ἡ, λαχανόπιτα μὲ *καλαμποκίσιο* ἀλεύρι.

hébi τό, κόρη ὀφθαλμοῦ.

biglíz'kous ἐπίθ., ἀναθεματισμένος: λέγεται, συνήθως, σὰν κατάρα, στὰ ζῶα: *πουλὸ μὶ τυράντσι τοῦ biglíz'kon, ὡσπου νὰ τοῦ βρωῶ*.

bizirónau καὶ *bizirízou*, 1) βαριέμαι κάτι: *bizérisa, barétheka mandíla nà kin-dáw*, δημστ., 2) μπουχτίζω: *κί κριάς νὰ τρώς κάθι μέρα, πάλι τοῦ bizirónas*.

bikáes ὁ, τὸ χρέος.

- βίμτσα* ἤ, στενὸ ὑπόγειο χωρὶς παράθυρα.
βιωάτ τό, ὁ περάτης· ξύλινος μοχλὸς ποὺ ἀσφαλίζει τὴν πόρτα μπαίνοντας μέσα σὲ εἰδικὰ σκαμμένη τρύπα στὸν τοῖχο.
βιοικέτ τό, καλὴ σοδειὰ στὰ σιτηρά.
βιοβίλ τό, σφυρίχτρα.
βιστιωγά ἤ, σπηλιά, μέρος κάτω ἀπὸ μεγάλο βράχο ποὺ ἐξέχει.
βιτίζου, τελειώνω.
βλάνας ὁ, ψηλὸς καὶ γεροδεμένος ἄντρας.
βλατσάζου, 1) βρίσκομαι ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ κάποιον, 2) συναντῶ κάποιον τυχαῖα.
βλέις ἐπίθ., 1) γυμνός, 2) ντυμένος μὲ λίγα ροῦχα καὶ μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στῆθος καὶ τὴν κοιλιά.
βλέτσου ἤ, κοιλιά.
βλιγούρ τό, πλιγούρι.
βλόνδα ἐπίρρ., γεμάτο ξέχειλα μὲ ὑγρό.
βλούδα ἤ, ἱλαρά, κοκκίνισμα τοῦ δέρματος κατὰ τόπους.
β'λούκ τό, 1) μπουλούκι: *πιρνοῦσαν οἱ κόσμ' β'λούκα β'λούκα*, 2) κοπάδι ζώων: *βροῖκα ἕνα β'λούκ' πιρδίμς*.
βόβαλου τό, ὁ καρπὸς τοῦ κέδρου.
βόδι τό, βλ. *βονδέτ*.
βόλα τά, σπυριά καλαμπόκι ποὺ βράζονται μὲ ὀλόκληρες ρόκες καὶ λίγα σπυριά ἀπὸ φακή, φασόλια καὶ σιτάρι· τὰ βράζουν τὴν παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Ἀντρέα.
βόλ'κους ἐπίθ., μπόλικος, παραπανιστός: *νὰ μαζέψ'ς λίγου τοῦ ζ'νάρ*, εἶναι *βόλ'κου*.
βόντσα ἤ, μεγάλο πῆλινο ταψι γιὰ κουλοῦρες, πίτες, ψωμιά, ποὺ τὸ φτιάχνουν οἱ γυναῖκες ζυμώνοντας πηλὸ μὲ τὰ πόδια.
βόσ'κους ἐπίθ., μπόσικος.
βούβαρος ὁ, 1) καρναβάλι: *τοὺν Ἀι-Βασίλ' γίνουμέστι βουβαροῖοι στοῦ χουρ-ρό μ'*, 2) σκιάχτρο, μπαμπούλας: *ἔβαλα βούβαρου στοὺν γῆπου*, 3) ζωγραφιὰ στὸ βιβλίο: *διπ δὲ δγαβάζ' τοῦ πιδί, μοναχὰ τηράει τ'ς βουβαροῖοι*.
βουβουκουτός ἐπίθ., παχουλός.
βουβουτίδους ἐπίθ., ἀπὸ μπομπότα.
βουγάζ τό, 1) χαράδρα, 2) ἀέρας ποὺ ἔρχεται ἀπὸ χαράδρα.
βουδέτ τό, τὸ κεντρὸ τῆς μέλισσας, τῆς σφήκας ἢ ἄλλου ἐντόμου.
βουῖλής, θηλ. *βουῖλίτσα*, ψηλός.
βούκλα ἤ, ξύλινο δοχεῖο γιὰ νερὸ σὲ σχῆμα τύμπανου.
βούρσας, θηλ. *βούρσα*, παλ καράς, δυνατός, ἀκατάβλητος.
βουρβουλώνουμ', δένω τὸ κεφαλομάντηλο, τυλίγοντας τὰ μαλλιά, τὰ πλάγια τοῦ προσώπου καὶ τὸ πηγούνι.

βουρονάου, χτυπῶ με τὰ κέρατα, κουτουλιῶ: *μὴ ζῖγώντς στοὺ βόιδῶ, γατὶ βουρ-
νάει.*

βουτσέλα ἢ 1) δοχεῖο σὰν τὴν *βούκλα*, ἀλλὰ μικρότερο, 2) ξύλινο δοχεῖο νεροῦ
σὲ σχῆμα ἐλλειπτικοῦ τύμπανου, ποὺ παίρνει δύο μετὰ τρία κιλά νερό.

βουτῶκα ἢ, ὄνομα ποὺ δίνεται σὲ ζῶο μετὰ κοντόχοντρο κεφάλι.

βουτῶκουτὸς ἐπίθ., 1) παχουλός: *χέργα βουτῶκουτά*, 2) ἀφράτος: *ἐφῆσα
ἕνα ψουμι βουτῶκουτὸ βουτῶκουτό.*

βούχαβους ἐπίθ., χοντρός καὶ ἀδύναμος.

βραγανὰ ἢ, δέντρο φυλλοβόλο, ἀγκαθερό, ποὺ παράγει μικροὺς κόκκινους
καρπούς μετὰ δύο κουκούτσια. Οἱ καρποί του ἔχουν εὐχάριστη γεύση καὶ τρώ-
γονται.

βρατῆμους, θηλ. *βρατίμῶσα* καὶ *βρατίμτσα*, ἀδελφικός φίλος ἢ φίλη τοῦ γαμ-
προῦ, ποὺ ἔχουν τὸ γενικὸ πρόσταγμα στὴν τελετὴ τοῦ γάμου.

βρισίμῶ τό, λεπτὸ μεταξωτὸ κορδόνι γιὰ κέντημα ἐνδυμασιῶν.

βρουστὶγῶζου, βάζω τὸ δίμιτο στὰ βρασμένα *βρούστιρα*.

βρούστ.ρου τό, εἶδος ξινολάπατου ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ προβαφὴ μάλλινων
ὑφαντῶν.

βρουχοζούρῶ τό, φασαρία, ἀναμπουμπούλα.

Γ

γαϊτάνῶ τό, μεταξωτὴ ἢ ἄλλου εἶδους ἐγχρωμὴ κλωστή, καὶ οἱ χρυσοκλωστῆς
ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὸ κέντημα τῶν μάλλινων φορεμάτων.

γαλίζουμι, καθρεφτίζομαι.

γαννάχα τά, εἶδος ἀγριολουλουδιῶν.

γῶδούρα ἢ, κοπάδι ἀπὸ γίδια.

γέρους ὁ, παιδικὸ παιχνίδι.

γιδῶ ἢ, τὸ δέρμα τῆς γίδας.

γινάτῶ τό, πεῖσμα, θέληση γιὰ ἐκδίκηση, ἐχθρότητα: *τοῦ πῆρι γινάτῶ νὰ τὸ
φῆσῶ* = τὸ ἔβαλε πεῖσμα.

γινατῶρῶς ἐπίθ., πεισματάρης, αὐτὸς ποὺ πεισματῶνει εὐκολα.

γινατῶνου, 1) ἀμτβ. θυμώνω, 2) μετβ. κάνω κάποιον νὰ πεισμῶσει, κάνω κά-
ποιον νὰ με ἐχθρεύεται.

γிரανῶζου, 1) ἀμτβ. μελανιάζω, 2) μετβ. κάνω μελάνο: *θὰ σῶ γிரανῶσου τοῦ
κουρμι στοὺ ξύλου.*

γிரάνους ἐπίθ., μόβ.

γλουῦπους ὁ, 1) τὸ στόμιο τοῦ δοχείου: *δέσι καλά τοῦ γλουῦπου ἀπῶ τοῦ κουζίνῶ,*
2) τὸ στόμα τοῦ ἀνθρώπου: *τὰ πέρασι ὄλα στοὺ γλουῦπου.*

γλουπῶνου, 1) τρώγω μετὰ λαμαργία, 2) ἀρπάζω κρυφὰ ξένα ἀντικείμενα, 3)
οἰκειοποιῶμαι παράνομα.

γνέμα τό, κλωστή γνεσμένη σὲ ρόκα ἢ σὲ ἄλλο ἐργαλεῖο.

γρόμα τό, 1) μεσημέρι, 2) μεσημεριανὸ φαγητό.

γούλ' ἢ, 1) τὸ στόμιο δοχείου: ἔσπασι ἢ γούλ' ἀπ' τ' στάμνα, 2) τὸ στόμιο γενικά.

γουματίζου, τρώω μεσημεριανό.

γούπατου τό, ὁ πάτος μιᾶς τρύπας στὴ γῆ ἢ μιᾶς κοιλάδας.

γούρῳασμα τό, οὐρλιασμα.

γουρῳέμι, κλαίω φωναχτά, μοιρολογῶ δυνατά: γουρῳέτι τοῦ σκ'λί = οὐρλιάζει κλαψιάρικα· οἱ χωρικοὶ τὸ ἔχουν γιὰ κακὸ σημάδι καὶ γιὰ νὰ ἀποτρέψουν τὸ κακὸ λένε: νὰ σκάις κι νὰ φᾶς τοὺν ἀγά σ'.

γουρ'νουκούμασου τό, χοιροστάσιο.

γουρ'νουςάρουχα τά, τσαρούχια ἀπὸ δέρμα γουρουνιοῦ.

γραίνου, ἀνοίγω τὸ μαλλὶ μὲ τὰ χέρια.

γρέκ' τό, τὸ μέρος ὅπου κοιμοῦνται τὸ βράδυ τὰ ζῶα: πῆγαν τὰ πρόβατα στοῦ γρέκ'.

γρέκασμα τό, τὸ νὰ βάλεις τὰ πρόβατα στὸ γρέκ'.

γρέντζαβους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει γρέντζους.

γρέντζους ὁ, ἀνωμαλία, ἐξόγκωμα σὲ λεία ἐπιφάνεια.

γρηπίδα ἢ, 1) τὸ πέτρινο γείσωμα τῆς στέγης: ἔφτασάμαν στ' γρηπίδα, 2) οἱ πλάκες ποὺ χρησιμεύουν γιὰ νὰ γίνεῖ ἡ γρηπίδα.

γριζάζου, 1) βάζω τὰ ζῶα στὸ γρέκ' νὰ κοιμηθοῦν, 2) πιάνω μέρος γιὰ νὰ κοιμηθῶ.

γρινιά ἢ, δοκάρι.

γρουμβούλ' τό, 1) σβωλάρι: μὴ ρίχτις τ' ἀλεύρ' στοῦ ζιστοῦ τοῦ νιρό, γὰρὶ μαζεύουνδι γρουμβούλα, 2) σφαιρικὰ ἐξογκώματα στὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἢ τῶν ζώων: χτύπ'σα τοῦ κιφάλ' κι γίνγαν γρουμβούλα.

G

γαβλόρκαβους ἐπίθ., τυφλὸς ἀπὸ γεννησιμιοῦ.

γαβλόρ'κους ἐπίθ., τυφλός.

γαβλόρ'ς ἐπίθ., τυφλός.

γαγαράτζα ἢ, τὸ περίττωμα τῆς προβατίνας καὶ γίδας.

γαζέπ' τό, 1) θύελλα: ρίχν' ὄξου γαζέπ' = βρέχει μὲ τὸ τουλούμι, 2) πλῆθος: μαζώχκαν ἓνα γαζέπ' δλές.

γαλαματάου, ἀνοίγω τὰ μάτια πολὺ: οὔι, πῶς γαλαματάει τὰ μάτχα, σὰν βρουκόλακας.

γαλαμάτκαβους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἀπὸ φυσικοῦ του ἔχει τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα.

γαλαμάτ'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ σὰν κύριο χαρακτηριστικὸ ἔχει τὰ ὀρθάνοιχτα μάτια.

γαλαμάτ'ς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἀνοίγει πολὺ τὰ μάτια του.
γαλγότσα ἐπίρρ., πάνω στὶς πλάτες: τοὺν ἤφιρα ἴσαμ' ἰδῶ *γαλγότσα*.
γαλίζου, ἀνοίγω τὰ μάτια, γουρλώνω τὰ μάτια: *τήρα πῶς γαλίζ'* τὰ *μάτχα*
γάλ'σι τὰ *μάτχα* τοῦ *πιδι ἀπ' τοῦ κλάμα* = τὰ γύρισε πρὸς τὰ πίσω.
γάναζου, 1) ὑποφέρω ἀπὸ τὴν πείνα: *γάναξα τ'ς πείνας*, 2) σκάω στὸ κλάμα:
γάναξι τοῦ *πιδι*.
γάτζγα ἢ, κονδυλόρριζο φυτὸ ποὺ μοιάζει μὲ τὸν ἄγριο κρόκο· ὁ κόνδυλος, μικρὸς σὰν φουντούκι, τρώγεται ὠμός.
γέμ' τό, τὸ χαλινάρι.
γίζα ἢ, μυζήθρα, οὖρδα.
γιζέργα τὰ, ἄσκοπο τριγύρισμα ἐδῶ κι ἐκεῖ.
γιζιρίζου καὶ *γιζιρνάου*, τριγυρνῶ: *οὔρι*, *γιζέρα ὄλου* τοῦ *δουῆά*, *μῶρ' Ἀρ'στέι-*
δη μου, *δημοτ*.
γίργιλας ὁ, λάρυγγας.
γισέμ' τό, ὁ τράγος ποὺ τραβᾶει μπροστὰ τὸ κοπάδι.
γλαβανή ἢ, 1) καταπαχτὴ στὸ πάτωμα ἢ στὸ ταβάνι, 2) εἶδος συγκαθιστοῦ χοροῦ.
γλαφάλμα τό, τὸ γαύγισμα.
γλαφαλνάου, γαυγίζω: *γὰ τήρα πχὸν γλαφαλνάει* τοῦ *σκ'λί*.
γλιβάτσα ἢ, *χλαμπάτσα*.
γλιβατσάρ'κους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ ἔπαθε *γλιβάτσα*, 2) μεταφ. ἀσθενικός, *κα-*
χεκτικός.
γόλους ἐπίθ., γυμνός, χωρὶς τρίχωμα, χωρὶς δάσος (περιοχή).
γόρτσου τό, ἄγριο ἀχλάδι (λέγεται καὶ *ἀγρόγουρτσου*).
γότησα ἐπίρρ., βλ. *γαλγότσα*.
γούβα ἢ, γούβα.
γουβουτὸς ἐπίθ., γουβωτός: *γουβουτὸ πχάτου*.
γουβλίτσ' τό, ξύλινο δόκανο γιὰ κουνάβια (κορμὸς δέντρου σκαμμένος σὰ σκά-
 φη, μὲ τρύπα στὸ ἓνα μέρος καὶ μὲ πρόσθετο σανίδωμα ἀπὸ τὸ πάνω μέρος).
γουδάλμα τὸ (καὶ *γουδάλ'σμα*), τὸ γαργάλισμα.
γουδαλνάου (παθ. *γουδαλέμι*), γαργαλῶ.
γουλαθάου, 1) ψευτοπλένω, 2) ἀνακατώνω καὶ λερώνω ὑγρά μὲ τὰ χέρια.
γουλανάρκαβους ἐπίθ., 1) κατ'άγυμνος, 2) αὐτὸς ποὺ τοῦ ἀρέσει νὰ γυρίζει γυ-
 μνός.
γουλανάρ'κους ἐπίθ., γυμνός, ὅχι ὅμως ἀπὸ δική του πρωτοβουλία: *τί τοῦ ἀπόλ'-*
κισ τοῦ *πιδι γουλανάρ'κου*.
γουλουφίτ'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ μοιάζει μὲ φαλακρό: *τί τοῦ κούριφισ ἔτο' τοῦ*
πιδι κὶ τό ᾠάσις γουλουφίτ'κου διπ = ...σὰν νὰ εἶναι φαλακρό.
γουλουφίτ'ς ἐπίθ., φαλακρός.
γουρβάτσ' τό, μαστίγιο, κουρμπάτσι.
γουρδάν' τό, 1) τὸ κάθε στολίδι ποὺ μπαίνει στὸ λαιμό, 2) τὸ χαίμαλι.

- γουρτσά ἢ, ἀγριαπιδιά (ἀγρουγουρτσά, κουνδουγουρτσά).
 γουδουκέφαλος ἐπίθ., αὐτὸς ποῦ δὲ φορᾶ τίποτε στὸ κεφάλι του.
 γουδταρίτσα ἢ, σαύρα.
 γούδαρους ὁ, 1) μεγάλη σαύρα, στὴ φράση: *γίνγι ἀπ' τοῦ γινάτ' γούδαρους*
 = πρασίνισε ἀπ' τὸ κακὸ του.
 γουτζουβέλ τό, τὸ κουτσούβελο.
 γουτζούν' τό, τὸ γουρουνόπουλο.
 γουτζούνα ἢ, τὸ θηλυκὸ γουρουνόπουλο.
 γουτζουνάρ' τό, τὸ μαγειρεμένο πόδι τοῦ κοτόπουλου: *σφάξι κίνα πιτ'νάρ',*
νά φᾶμι κίνα γουτζουνάρ'.
 γουφός ὁ (πληθ. γουφά), γοφός: *μὶ πουνᾶν τὰ γουφά* = μὲ πονᾶ ἢ μέση γύρω
 ἀπὸ τὰ νεφρά.
 γουχάου, βήχω (ὄνοματοποιία).
 γούχ'μα τό, βήξιμο.
 γραδατσώνουμι, ἀρπάζομαι καὶ σκαρφαλώνω μὲ τὰ νύχια, πιάνομαι μὲ τὰ νύ-
 χια ἀπὸ κάπου: *γραδατσώθ'κι στ' μάνα τ' κι δὲν ξιχορίζουνταν.*
 γριβούρ' τό, ξύλινο δοχεῖο ἀπὸ μονοκόμματο κορμὸ δέντρου, ἀφοῦ ἀφαιρέθηκε
 τὸ ἐσωτερικὸ του, ὥστε νὰ πάρει σχῆμα καρδιοῦ.
 γριμός, στὴ φράση: *τί γριμὸ* = τί στὸ καλὸ.
 γριμότσαβους ἐπίθ., αὐτὸς ποῦ ψάχνει ἐδῶ κι ἐκεῖ νὰ βρεῖ κάτι καλὸ νὰ φάει:
ἔχου μὲνὰ γάτα γριμότσαβ'.
 γριμούρ' τό, 1) ὁ γκρεμὸς, 2) ἀπότομη πλαγιά, 3) τόπος ἀδιάβατος λόγω ἀπό-
 τομῆς κλίσης τοῦ ἐδάφους.
 γριμουτσά ἢ, 1) τὸ καλὸ φαγητό, 2) τὸ κρυμμένο, τὸ φυλαγμένο φαγώσιμο,
 3) ἡ λειχουδιά.
 γριμουτσέβου, 1) ψάχνω νὰ βρῶ καλὸ κρυμμένο φαγητό, 2) βρίσκω καὶ τρώγω
 τὸ κρυμμένο φαγητό.
 γριτζα ἢ, φιλονεικία, φαγωμάρα.
 γριτζαβους ἐπίθ., 1) γκρινιάρης, 2) ἐριστικὸς τύπος.
 γριτζάλαβους ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποῦ τοῦ ἀρέσει ἡ γκρινία, 2) αὐτὸς ποῦ ἀγαπάει
 τὴ φιλονεικία.
 γριτζέπ' τό, 1) στραβόξυλο, 2) κορμὸς μὲ πολλὰ στραβὰ κλωνάρια.
 γυλισταργά ἢ, 1) τὸ μέρος ὅπου κυλιοῦνται, γιὰ νὰ ξυστοῦν, τὰ ζῶα, 2) ἐκεῖ
 ὅπου κυλιοῦνται παίζοντας τὰ παιδιὰ.
 γυλῆάνου, καταρακυλῶ κάποιον ἀντικείμενο.
 γύλ'σμα τό, τὸ καταρακύλισμα.

Δ

- δανγάζου, δαγκώνω.
 δγάβα ἢ, πέρασμα, δρόμος πολυσύχναστος.

δῖγαλάζ' ἀπρόσ., ἀστράφτει στὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα, χωρὶς νὰ ἀκούγεται βροντή:

δῖγαλάζ' κατ' τοὺν ἥλιον, θά' χουμι βρουχή.

δῖγάργυρος ὁ, ὑδράργυρος: ποῦ ν' τὰ κλιμμένα, δῖγάργυρους γίνγαν = σκόρπισαν, ἐξαφανίστηκαν.

δείλα ἢ, λιποθυμία, ἀπώλεια δυνάμεων: μοῦ ῥθι δείλα ἀπ' τ' μ βείνα.

δειλάζου, 1) φοβοῦμαι, δὲν τολμῶ, 2) λιποθυμῶ: δείλασα τ'ς πείνας.

δέσ' ἢ, τὸ φράγμα, συνήθως πρόχειρο, ποὺ κάνουν στὸ ρέμα ἢ στὸ ποτάμι, γιὰ νὰ διοχετεύσουν τὸ νερὸ στὸ αὐλάκι γιὰ πότισμα ἢ γιὰ νὰ κινήσουν τὸ νερόμυλο: κόπ'κι ἢ δέσ' κι δὲν ἔχ' οὐ μύλους νερό.

διματ'κό τό, 1) τὸ βριζάχυρο ποὺ χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ δέσουν τὰ δεμάτια τοῦ σιταριοῦ, 2) ἡ πλεξούδα ἀπὸ βριζάχυρο μὲ τὴν ὁποία δένουν τὰ δεμάτια.

δίμ(π)του τό, τὸ δίμιτο, ὕφασμα μάλλινο φτιαγμένο στὸ λαϊκὸ ἀργαλεῖο γιὰ σακάκια, παντελόνια καὶ τσιποῦνες.

διμ(π)τίσους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ γίνεται ἀπὸ δίμιτο.

διπλαρώνου, 1) πηγαίνω στὸ πλάι, πλησιάζω κάποιον δῆθεν φιλικά, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα ἔχω ἄλλο σκοπὸ, 2) ξαπλώνω κάποιον κάτω: διπλάρουσα ἓνα δένδρον κι ἔφρασα τόσα φορτώματα ξύλα, 3) δέρονω: τοὺν διπλάρουσι καλὰ μὲ τ'ν γλίτσα.

διχάλα ἢ, 1) τὸ σχῆμα V ποὺ σχηματίζουν δυὸ κλωνάρια δέντρου ἢ ξύλου, ραβδί μὲ σχῆμα V στὸ ἓνα ἄκρο του, 2) μεταφ. ὁ μακροπόδαρος.

διχάλα τά, σκέλη τῆς διχάλας.

διχάλουμα τό, τὸ ἄνοιγμα ἀνάμεσα στὰ διχάλια.

δόγα ἢ, στενόμακρη σανίδα βαρελιοῦ, κάδου ἢ καρδαριοῦ.

δουλοῦμι, θυμοῦμαι.

δουλιφτάρ'κους ἐπίθ., ἐργατικός.

δουνδῖγὰ ἢ, 1) τὸ σημάδι ποὺ ἀφήνει τὸ δόντι στὶς σάρκες, 2) ἐσοχὴ στὴν κόψη κοφτεροῦ ὄργάνου: χτύπ'σα τοῦ τσικούρ' σὶ καρφὶ κι τό 'κανα ἔλλου δουνδῖγές.

δουνδούρα ἢ, τὸ δόντι τραπεζίτης.

δρανγώνουμι, 1) δαγκώνομαι: κατάλαβα τοῦ λάθους μ' κι δρανγώθ'κα, 2) πονῶ ἐσωτερικά (ψυχικά καὶ σωματικά): κἀγκα, δρανγώθ'κα στὰ χαμένα = πόνεσα ψυχικά στὰ χαμένα.

δυχατέρα ἢ, θυγατέρα.

D

δαβρανδιάου καὶ δαβρανδίζου, ζωηρεύω: ἔφσῖ καλὰ κι δαβραντίτσι.

δαβάκ' τό, δίσκος, δίσκος γιὰ κέρασμα.

δαβάν' τό, δοκάρη πιὸ χοντρὸ ἀπὸ τὶς γρινδές, ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ τὶς στηρίζει.

δαῖνανδάου, ὑποφέρω, ὑπομένω κάτι: *μιγάου κακὸ μὶ βοῆκι*, δὲ *μολουῶ νὰ τοῦ δαῖνανδήσου*.

δαλάδου, παίρνω ἀπόφαση καὶ ὀρμῶ, ἐπιτίθεμαι χωρὶς νὰ λογαριάζω τὸν κίνδυνο.

δάμ ἐπίρρ., ἀνοιχτὸ πέρα γιὰ πέρα: *ἔχου τοῦ σπὶτ' δάμ*.

δαμάρ' τό, 1) λατομεῖο, 2) ράτσα.

δαραβέρ' τό, 1) ἐμπορικὴ συναλλαγὴ, 2) θόρυβος: *τί δαραβέρ' εἶνι αὐτό*, 3) στὸν πληθ., φασαρίες: *ἔχ' δαραβέρ'γα οὐ καημένους*.

δάρτ' ἡ, τὸ κατακάθι ἀπὸ ξένες οὐσίες, μετὰ τὸ λειώσιμο τοῦ βούτυρου.

δ'βάρ' τό, 1) τοῖχος, 2) κουτός.

δὲ ἐπιφ., 1) τὸ κοινὸ ἐπιφ. ντέ, 2) ἐμπρός: *δὲ δέ, Κίτθου*.

δέρτ' τό, καημός.

δέφ' τό, ντέφι.

δίγκα, φίσκα: *ἦφιρα ἓνα σακούλ' δίγκα κάχτις*.

διολίχ' τό, φαγητὸ ποὺ δίνεται μὲ τὸ ζόρι ἢ ποὺ τρώγεται μὲ πίκρα.

διολικῶνου, τρώω χωρὶς διάθεση.

δίπ ἐπίρρ., 1) καθόλου, 2) πέρα γιὰ πέρα.

δίτσκι, γεμάτο πέρα γιὰ πέρα.

διτοκῶνου, 1) γεμίζω καλὰ καλὰ ἓνα δοχεῖο, 2) τρώω ὑπερβολικά.

δόσα ἡ, ἀτίθαση γυναίκα, ἀντρογυναίκα.

δότσα ἡ, κουκουνάρι τοῦ πεύκου ἢ τοῦ ἔλατου.

δουσέχ' τό, στρῶμα.

δράβαλα τά, φασαρίες, περιπλοκές.

δραγατ'λίχ' τό, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀγροφύλακα: *τ' ἀρέσ' αὐτ'νοῦ τοῦ δραγατ'λίχ'*.

δραγάτ'ς ὁ, ἀγροφύλακας.

δραγατ'χάτ'κου τό, ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἀγροφύλακα.

δριμόν' τό, 1) δερμόνι, 2) μεταφ. χιλιοτρυπημένο: *ἔφχακισ τοῦ πανδιλόν' δριμόν'*.

δριμοννίζου, δερμονίζω (πρῶτα *δριμοννίζουν* τὸ σιτάρι, γιὰ νὰ ἀφαιρέσουν τὰ χοντρὰ σκύβαλα, καὶ μετὰ τὸ κοσκινίζου γιὰ τὰ ψιλὰ).

E

ἔξους ὁ, σκαντζόχοιρος.

ἔκι, 1) στάσου: *ἔκα, δέ, ἔκα κὶ νὰ δεῖς*, ἀπειλή, 2) πήγαινε καὶ στάσου: *ἔκα παρέχ'*.

ἔνγαστ ἐπίρρ., ἐπίτηδες: *τό 'κανισ ἔνγαστ αὐτό*.

ἔνγαστ'χάρ'κους ἐπίθ., ταιριαστός, κατάλληλος: *ἔκουσα ἓνα στ'λάρ' ἔνγαστ'χάρ'κου γὰ τσαπί*.

ἔργους ὁ, 1) καθορισμένη λουρίδα χωραφιοῦ, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ

τελειώνει στο ἄλλο, 2) μεταφ. κακή πράξη: τὸν ἔβγαλι τὸν ἔργον πέρα
= τὸ ἔκανε τὸ κακό.

ἔχους τό, οἰκονομική κατάσταση, κτηματική περιουσία.

Z

ζάβα ἢ, συρμάτινο πιάστρο ἐνδυμάτων· ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ μέρη: σιρᾶ καὶ
θηλ'ᾶ.

ζαβώνου, κουμπώνω τὸ ἐνδυμα με ζάβα: ζάβουσι τὸν φουστάν'.

ζάβα ἢ, βάτραχος.

ζάβαβους ἐπίθ., πλαδαρός.

ζαβι τό, μικρὸς σιδερένιος μοχλὸς ποὺ ἀσφαλίζει τὶς πόρτες.

ζαγάρ' τό, λαγωνικό.

ζαγαργάζου, 1) τρέμω ἀπὸ τὸ κρύο σὰν ζαγάρι: τί ζαγαργάζεῖς; 2) περιφέ-
ρομαι ἐδῶ κι ἐκεῖ: τί δ'λὰ κάν' τώρα τοῦ πιδί σ';—τίπ'τα, ἔτσ' ζαγαργάζ',
3) πολυσυχνάζω κάπου: ἰκεῖ ζαγαργάζ' μέρα κι νύχτα.

ζακαῆρ' ἐπίθ., 1) τὸ πειραχτήρι, 2) ὁ ἀεικίνητος.

ζακαῆμι, κουνιέμαι συνεχῶς πέρα δῶθε.

ζακόν' τό, 1) ἐπάγγελμα: αὐτὸ εἶνι τὸν ζακόν' μ', 2) ἐλάττωμα: κακὸ ζακόν' εἶς,
ὠρὲ πιδί, 3) ἔθιμο: κακὸ ζακόν' ποὺ τό 'χιτι ἰσεῖς οἱ Ζαγουρίδεις.

ζαλίξ' τό, τὸ φόρτωμα, τὸ βάρος ποὺ μπορεῖ καὶ παίρνει ἕνας ἄνθρωπος στὴν
πλάτη του: ἕνα ζαλίξ' ξύλα (δυὸ ζαλίξα = μία μιργά, δυὸ μιργές = ἕνα
φόρτωμα = 100 κιλά περίπου).

ζαλικώνου, 1) φορτώνω κάποιον, 2) δένω τὸ φορτίο με τριχιὰ στὶς πλάτες κά-
ποιου.

ζαμάνα τά, πολλὰ χρόνια: νὰ ζήεις χρόνα κι ζαμάνα.

ζαμναργά ἢ, 1) γυναικία μεγάλη στὴν ἡλικία, 2) γεροντοκόρη, 3) χοντρογυ-
ναίκα.

ζαβούνα ἢ, ἀρρώστια ποὺ ἡ διάγνωσή της εἶναι δύσκολη, κακοδιαθεσία, γρίπη.
ζαβούν'κους ἐπίθ., φιλάσθενος, κακοδιάθετος, με ὄψη ποὺ φανερώνει ἀρρώστια.

ζάντζα ἢ, 1) ἐλάττωμα, 2) ἀπότομη ἢ ἄκαιρη ἀντίδραση.

ζαντζάρ'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει ζάντζα: μὴ ζ'γώντς στοὺ μβλάρ', εἶνι ζαν-
τζάρ'κου.

ζάπ' τό, στὴ φρ. κάνου ζάπ' = δαμάζω, ἡμερώνω.

ζαπώνου, ἀρπάζω καὶ κατακρατῶ κάτι με τὸ ἔτσι θέλω: αὐτὸ τοῦ χουράφ' τοῦ
ζάπουσι ἀπὸ τοῦ κοινοῦτ'κό.

ζάρα ἢ, ἀναμμένο κάρβουνο.

ζαράλ' τό, ἐλάττωμα, ράγισμα, ζημία.

ζαραλίτ'κους ἐπίθ., ἐλαττωματικός, ραγισμένος.

ζαρίζου, κατακαίω, κάνω κάτι κόκκινο σὰν ἀναμμένο κάρβουνο.

ζάρκους ἐπίθ., αὐτὸς πού ἔχει τὸ χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδας, κρεατῆς: ἀγόρασα
 τὸν ζάρκον τοῦ μβλάρ· ἢ λ. δίνεται συνήθως σὰν ὄνομα στὰ ζῶα.
 ζαρλατάου καὶ ζαρλατίζου, κάνω μιὰ ομάδα ἀνθρώπων ἢ ζώων νὰ σκορπίσει
 ἔντρομη: μβῆκι στοῦ κουπάδ· κὶ ζαρλάτ'σι τὰ πρόβατα.
 ξαφέτ' τό, τὸ πλούσιο δεῖπνο πού προσφέρεται μετὰ τὸ τέλος μιᾶς σημερινῆς
 ἐργασίας (π.χ. χτίσιμο σπιτιοῦ, συγκομιδὴ δημητριακῶν κ.ἄ.).
 ζάφτου, πίνω: ζάφτ' κάθε μέρα ροσκή.
 ζαχιρῆς ὁ, φυτικῆς ζωοτροφῆς.
 ζ'γούρ' τό καὶ ζ'γούρα ἢ, χρονιάρικο ἀρνί.
 ζγαρνάου, 1) σκαλίζω: μὴ τὰ ζγαρνᾶς αὐτά, 2) ξεψαχνίζω: τί ζγαρνᾶς αὐτοῦ;
 ζγουρουβάλ' τό, σβῶλος πού σχηματίζεται ἀπὸ ἀλεύρι ἢ ἄλλη σκόνη, πού δὲ
 διαλύθηκαν καλὰ στὸ νερό: ἀνακάτουσι καλὰ τοῦ ἀλεύρ' μὶ τὰ χέρ'σ' σ', νὰ
 μὴ μνήσκουν ζγουρουβάλα.
 ζγραβῆα ἢ, σκορπιός.
 ζγουρβός, καμπούρης, στραβόκορμος.
 ζέρζιλα τά, μικρὰ ἄσπρα δαμάσκηνα.
 ζβουδίζουμι, σκοντάφτω.
 ζινγι τό, ἀναβατήρας, σπιρούνη: στέκιτι στοῦ ζινγι = εἶναι ἔτοιμος.
 ζουδαβγάζου, ἀδυνατίζω: διπ ζουδαβγάσι αὐτὸ τ' ἀρνί.
 ζούδαβους ἐπίθ., ἀδύνατος, μαραζωμένος.
 ζουλάου, ζουλῶ.
 ζουλούμ' τό, ζημία πού γίνεται θεληματικὰ, ἐπίτηδες.
 ζουλουμνάρ'ς ἐπίθ., αὐτὸς πού κάνει σκόπιμα ζημιές.
 ζούνγα ἢ, τὸ καρούμπαλο, πρήξιμο ἀπὸ χτύπημα: ποῦ χτύπ'σις κὶ ὀ'κώθ'κι
 ζούνγα στοῦ κινάλ';
 ζουνδόβουλου τό, 1) γάιδαρος, 2) μεταφ. κουτός, ἀδιάντροπος, ἀδιάφορος ἄν-
 θρωπος.
 ζουρίζου, βλ. ξαρίζου.
 ζούσκα ἢ, δοθιήνας, καλόγηρος: ἔβγαλα μὴὰ ζούσκα στοῦ λιμό.
 ζούτσα ἢ, τὸ κατακάθι τῶν ὑγρῶν: ζούτσα τοῦ λαδῆου.
 ζίφτου, ζουπῶ.

Η

ἦδυσμα τό, κάθε πολὺ ὁμορφο ἀντικείμενο: ἀγόρασα ἓνα μαστραπά, ἦδυσμα.
 ἦσκνα ἢ, ἦσκα.

Θ

θάρρου ἐπίρρ., 1) ἔσως, 2) μὴ τυχόν: θάρρου πάει στοῦ παζάρ' οὐ βάρβας;
 θέρμ' ἢ, πυρετὸς (στὸν πληθ. θέρμεις), ἐλονοσία.

θηλ'κός ἐπίθ., θηλυκός.

θιλουσά ἤ, τὸ θολὸ νερὸ ποὺ κατεβάζουν τὰ ποτάμια καὶ οἱ χείμαρροι μετὰ τὴ βροχή.

θιουτ'κός ἐπίθ., τοῦ Θεοῦ: δὲν ἀπόχτισι κανὰ πιδί: τί νὰ γίν', αὐτὰ εἶνι θιουτ'κὰ πράγματα.

θιωμαίνουμι, 1) ἔχω ἐλονοσία, πυρετό, 2) εἶμαι ἀνήσυχος γιὰ τὴν ἔκβαση μιᾶς ὑποθέσεως, ἢ ἀπὸ τὴν παρουσία προσώπων.

θιωμασά ἤ, ὁ πυρετός, ἢ ἐλονοσία.

θιμουχόρτ' τό, χόρτο ποὺ τὸ ἀφέψημά του πίνεται σὰν ἀντιπυρετικὸ (λέγεται καὶ θιμουβότανου).

Θιρτῆς ὁ, Αὐγούστος.

θκό μ', θκό σ', θκό τ': δικό μου, δικό σου, δικό του.

θ'λύκ' τό, 1) κουμπότρυπα, 2) οἱ βελονιές μὲ τὶς ὁποῖες «πιάνουν» τὰ φορέματα, ὅταν δὲν ἔχουν κουμπιά: φέρι νὰ σ' πιράσου ἔνα θ'λύκ' στοῦ πονκάμ'σου, νὰ μὴ σ' φαίνουνδι τὰ στήθχα σ'.

θ'λυκῶνον, κουμπώνω.

θραφιρός ἐπίθ. (γιὰ φυτά), 1) αὐτὸς ποὺ σπάει εὐκόλα, 2) αὐτὸς ποὺ ἀναπτύσσεται γρήγορα, 3) δροσάτος.

θυρουστόμ' τό, τὰ ἀγκωνάρια ποὺ τοποθετοῦνται γιὰ νὰ γίνει τὸ πλαίσιο τῆς ἐξωτερικῆς θύρας τῆς οἰκοδομῆς: πιλέκα τα καλὰ αὐτὰ τὰ ἀνγονάργα, γατὶ θὰ μβοῦν θυρουστόμ'να.

θχάμα τό, θαῦμα.

θχαμαίνουμι, ἀπορῶ, θαυμάζω: κὶ ἐγὼ θχαμαίνουμι πῶς τό 'κανι αὐτό.

I

ιθρέτ' τό, φόβος: πῆρα ιθρέτ' ἀπ' αὐτόν.

ιδγάζου, διάζομαι.

ἰδγάσμα τό, διάσιμο.

ιδγάστρα ἤ, 1) ἡ γυναίκα ποὺ διάζεται, 2) ἡ σανίδα μὲ τὶς τρύπες ποὺ περνοῦν τὰ γνέματα γιὰ νὰ τὰ ιδγάσουν.

ιλάτσ' τό, 1) γιαιτρικό, 2) θεραπεία: κάνι μ' κἀνα ἰλάτσ' στ' ἀφτὶ ποὺ μὶ πουνάει. ἰπουρ'κὸ τό, τὸ καρποφόρο δέντρο.

K

καβάτ'κους ἐπίθ., ὀγκώδης: εἶνι καβάτ'κου φόρτουμα.

καξάκα ἤ, μικρὸ σανιδένιο φορεῖο, γιὰ νὰ μεταφέρουν πέτρες, χῶματα, κοπριά, σὲ κοντινὲς ἀποστάσεις.

καζατὰ ἤ, 1) τὸ μέρος ὅπου ἀνάβουν φωτιά, γιὰ νὰ βάλουν τὸ καζάνι ἐπάνω: ἀναγα

- φουτχὰ σ'ν γαζαῖνά, 2) τὸ περιεχόμενον ἑνὸς καζανιοῦ σὰν μέτρο: ἔβρασα μὲν καζαῖνὰ γίζα.
- καθαρίζου, 1) καθαρίζω, 2) ἀφαιρῶ τοὺς ὄργχεις ἀπὸ τὰ ἄλογα καὶ τὰ σκυλιά· γιὰ τὰ ἄλλα ζῶα γρησιμοποιοῦν τις λέξεις μουνουχίζου, τθουκαλνάου.
- καῖπ', στή φρ. γίνομαι καῖπ' = ἐξαφανίζομαι.
- καῖπχώνου, ἐξαφανίζω.
- κακὰ ἐπίρρ., ἄσχημα, βαριά: εἶνι ἄρροστος κακά.
- κάκα τά, ἐχθρότητα: τοῦ 'πα τ'ν ἀλήθχα κὶ μ' ἔπχασι κάκα ἢ φρ. μ' αὐτὸν ἔχουμι κάκα = δὲ μιλιόμαστε.
- κάκου ἢ, θεία: κάκου Ν'κόλινα.
- κακῶνου, 1) πεισμώνω, 2) μοῦ κακοφαίνεται: μὴ κακῶντς ποὺ σ' λέου τ'ν ἀλήθχα.
- καλαβαλίξ' τό, 1) πλῆθος ἀνθρώπων: καλαβαλίξ' στοῦ χάν', νιρὸ στὰ φασούλα, 2) τὰ ὑπάρχοντα τοῦ σπιτιοῦ.
- καλαμίδ' τό, 1) τὸ κόκαλο τῆς κνήμης, 2) ἡ βέργα ποὺ βάζουν ἀνάμεσα στὸ στημόνι τοῦ ἀργαλειοῦ.
- καλίεις (καλέσθου, κάλιθου), ζῶο ποὺ ἔχει ἄσπρο κεφάλι μὲ μαῦρες λουρίδες ἢ βοῦλες.
- καλέμ' τό, πλατιά σμίλη μὲ τὴν ὁποία πελεκοῦν τις πέτρες.
- καλιμῖνὰ ἢ, 1) χαραξιά ποὺ γίνεται μὲ καλέμι, 2) λωρίδα σμιλεμένη μὲ καλέμι γύρω γύρω στὴν πέτρα.
- καλκάν' τό, ἡ τριγωνικὴ μετόπη τοίχου οἰκοδομῆς.
- καμέτ τό, χαλασμός: σῶπα, καημένι, ἦφιρις τοῦ καμέτ.
- καμ' ζελα ἢ, εἶδος γιλέκου ποὺ κουμπώνει στὸ πλάι, κοντὰ στὴ μασχάλη.
- καμώνουμι, 1) προσποιοῦμαι, 2) ἐπιχειρῶ: καμῶθ'κι νὰ μὶ χτυπήσ'.
- καναβὸς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει τὸ χρῶμα τοῦ καναβιοῦ.
- κανγέλα τά, 1) μαϊανδροί: οὐ δρόμους κάν' κανγέλα, 2) ζικζακωτὸ βάδισμα ἢ τρέξιμο: αὐτὸς κάν' κανγέλα στοῦ χουρό.
- κανδαρῶζον, δένω τὰ ζῶα τὸ ἕνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ τὰ ὀδηγῶ ἔτσι δεμένα.
- κανδαρέλα ἢ, τρόπος πορείας, ὅπου τὰ ζῶα πᾶνε τὸ ἕνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο, δεμένα ἢ ἐλεύθερα: πέρασα τὰ πρόβατα στοῦ μουνουπάτ' κανδαρέλα.
- κάνουρα ἢ, γνέμα εἰδικὰ μαζεμένο σὲ μεγάλες θηλιές: ἔμασα τὰ γνέματα κἀνουρις κἀνουρις, γιὰ νὰ τὰ βάψου.
- καπάξ' τό, κοινό, μεταφ. στὴ φράση: τούν ἦφιρι καπάξ' = τὸν γέλασε, τὸν νίκησε.
- καπακῶνου, 1) σκεπάζω μὲ καπάκι, 2) ἀποκρούπτω.
- καπιστρώνου, 1) περνῶ τὸ καπίστρι στὸ ζῶο, 2) μεταφ. ἐπιβάλλω πειθαρχία: δὲ μβόρισι νὰ καπιστρώσ' τ' γιναῖκα τ'.
- καρδιρός ἐπίθ., γενναιόκαρδος, ἄφοβος.

- καρκαλάζου*, μοῦ κόβεται ἡ ἀνάσα καὶ ἡ φωνή, μένω ξερός ἀπὸ τὸ κλάμα:
ἄφ' κίς τοῦ πιδὶ μωναχὸ τ' κί καρκάλασι στοῦ κλάμα.
- καρκαλέτ'ς* ὁ καὶ τὸ *καρκαλέτ'ς*, ὁ κοκίτης.
καρκαλῆνάου, κακαρίζω.
- κάρκαλου* τό, *κατάξερο*: οὐ κῆπους γίνγι κάρκαλου ἀπὸτ' στους· ἡ φακὴ γίνγι
κάρκαλου, θέλ' μᾶθ' μου.
- καρούτα* ἡ, 1) ξύλινη ἢ χτιστὴ πέτρινη κάδη τοῦ νερόμυλου, ποῦ συγκεντρώνει
τὸ νερὸ καὶ τὸ διοχετεύει μὲ πίεση στὴ φτερωτή, 2) ξύλινο αὐλάκι ἀπὸ μο-
νοκόμματο ξύλο ἢ καρφωμένα σανίδια.
- κάδα* ἡ, 1) προζύμι, 2) φαγητὸ (κουρκούτι) ποῦ γίνεται ἀπὸ προζύμι.
- κασταλαῖ* ἡ, τὸ κατασταλαγμένο μετὰ τὸ βράσιμο σταχτόνερο, ἄλισίβα.
- καταλαχοῦ* ἐπίρρ., συμπτωματικά, κάποια στιγμή: *καταλαχοῦ πέτ'χα τοῦ*
Μῆτ'σου = συμπτωματικά· *καταλαχοῦ ἦρθι κί τοῦ πιδὶ* = ἐκεῖνη τῇ στιγμή.
καταπατάου, προσπαθῶ νὰ διαπιστώσω τίς διαθέσεις ἄλλου μὲ παραπλανη-
τικὲς ἐνέργειες: *δὲν κατάλαβις ποῦ μὶ καταπατοῦσι*, γιὰ νὰ μάθ' τ'ν ἀλήθ'χα.
- καταραχᾶς* ὁ, ἀσύδοτος, ἀνάγωγος (ἔχει τὸ χαρακτηριστὴρα τῶν ληστῶν ποῦ γυρί-
ζουν στὶς ράχες).
- κατάχ'του* τό, ὑπόστεγο.
- κατάψ'χου* τό, δροσιά: *θὰ φύγουν τοῦ προῦ μὶ τοῦ κατάψ'χου.*
- κατραχοῦρα* ἡ, μπόρα, ἀναταραχὴ: *τοῦμ βῆρι ἡ κατραχοῦρα* = ἡ μπόρα· *φ'λάξ'*
τώρα ποῦ εἶνι κατραχοῦρα = ἀναταραχὴ.
- κατῶ* ἡ, τὸ μέρος ποῦ καταλαμβάνει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν καθίσει: *μὴν κατῶ*
τόπους.
- κατῶμάκ'* τό, ἡ *μαμαλίγκα*, φαγητὸ ἀπὸ ἀλεύρι καὶ βραστὸ νερὸ.
- κατῶρα* ἡ, τὸ ἄνοιγμα τῶν ποδιῶν, δρασκελιά: *μὴν κατῶρα τόπους.*
- κατῶύλα* ἡ, 1) κουκούλα: *θέλου κάπα μὶ τρανὴ κατῶύλα*, 2) σωρὸς κωνικός:
γέμ'σα τοῦ ταγάρ' σ'τάρ' μὶ κατῶύλα = τὸ παραγέμισα τόσο, ποῦ ἔγινε σω-
ρὸς κωνικός. Ἡ φρ. *ἔχ' τοῦ δγάουλου κατῶύλα* = ἔχει τὸ διάβολο μέσα του.
- κατσ'πουδῆ* ἡ, ἀναποδιά: *μοῦ 'ρθι κατσ'πουδῆ κί μόφκι* (μοῦ ἔφυγε) οὐ λαγός.
κατσ'πουδῆζου, ἀδιαθετῶ χωρὶς αἰτία φανερὴ: *δὲν ξέρουν, μ' κατσ'πόδῆσι*
τοῦ πιδὶ.
- καυκὶ* τό, 1) μικρὸ ξύλινο δοχεῖο, ὅσο τὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ, γιὰ νὰ μετροῦν
τὴν πυτιὰ γιὰ τὸ πῆξιμο τοῦ τυριοῦ: *ἔριξα τρία καυκὰ πυτῆὰ στοῦ γάλα*,
2) στὴ φράση *ἔνα καυκὶ* = ὀλόγυρα: *αὐτὸ τοῦ ἔθιμου τὸ 'χουν ἔνα καυκὶ*
τὰ χουρῆὰ γύρα ἀπ' τ' Χρυσή.
- καχπέ* ἡ, παλιογυναίκα, πόρνη.
- κάχτα* ἡ, καρύδι.
- καφᾶλ'* τό, τὸ μέρος στοῦ ὁποῖο κἀηκαν τὰ δέντρα.
- καφάλα* ἡ, μεγάλη ἔκταση ἀποψιλωμένη ἀπὸ φωτιὰ.

καφαλῆνῶν, καψαλίζω: ἄλλοῦ δὲ γδέρονον τοῦ γουντζούν', μοννάχα τοῦ καφαλῆνῶν.

καφου-, καημένος: καφου-Κώστας, καφου-νοικοκυρά, καφου-παίδ'.

κένους ἐπίθ., κοκκινότριχος: πῆξι τοῦ κένου τοῦ κατσιῶ'.

κιριστές ὁ, κατεργασμένη ξυλεία ποῦ προορίζεται γιὰ οἰκοδομή.

κιρκέλα ἦ, ὁ κρίκος.

κισίμ' τό, συμφωνία ἀνάμεσα σὲ κτηνοτρόφους· ὁ ἕνας δίνει ἓνα ἀριθμὸ ἀπὸ γιδοπρόβατα ὀρισμένης ἡλικίας, κι αὐτὸς ποῦ τὰ παίρνει δίνει κάθε χρόνο τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ γαλακτοκομικὰ προϊόντα ποῦ ἀναλογοῦν στὰ δοσμένα γιδοπρόβατα· ὅταν λήξει ἡ συμφωνία ἐπιστρέφει τὸν ἴδιο ἀριθμὸ γιδοπρόβατα τῆς ἴδιας ἡλικίας.

κισιμῆνῶ' κους ἐπίθ., τὸ ζῶο ποῦ εἶναι δοσμένο κισίμ'.

κιφαλαργῶ ἦ, 1) τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς τοῦ ζώου, 2) τὸ ἐπάνω μέρος: κιφαλαργῶ τοῦ χωραφῆου.

κιφαλάρ'ς ὁ, 1) τὸ ἐπάνω μέρος, ἡ κεφαλή: δὲ γάν' νὰ γυρισ' οὐ κιφαλάρ'ς ἀπ' τ' σαμάντζα κατ' τὸν ἦλον, πιθαίν' τοῦ πιδί, 2) τὸ μεγάλο αὐλάκι στὴν κορυφὴ τοῦ χωραφιοῦ, τὸ ὁποῖο δέχεται τὰ πολλὰ νερά: σήμυρα καθόρ'σα λίγου τὸν γιφαλάρ' στοῦ χουράφ'.

κλαδαργῶ ἦ, θημωνιά ἀπὸ κλωνάρια βελανιδιῶς, μὲ τὰ φύλλα τους, ποῦ χρησιμποιεῖται γιὰ τροφή τὸ χειμῶνα.

κλειδουπίνακου τό, ξύλινο δοχεῖο ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἴσια καὶ ὅμοια μέρη· κλεισμένο σχηματίζει πεπλατυσμένη σφαίρα.

κλειδουσ' ἦ, ἄρθρωση: ἡ κλειδουσ' τ' ἀργαλειοῦ· ἡ κλειδουσ' τ' τοίχου.

κλέτσκα ἦ, συμμάτινη βελόνα γιὰ νὰ πλέκουν κάλτσες (ὑπάρχουν συνολικὰ πέντε κλέτσκικς μὲ τὶς ὁποῖες πλέκουν τὶς κάλτσες).

κλήρα ἦ, ἀπόγονος: πέθανι κι δὲν ἄφ'κι κλήρα.

κλίτσους ὁ, κάθε ἀντικείμενο γυριστὸ σὰν κλίτσα.

Κ'λίχτρα ἦ, βλ. τ'λίχτρα.

κ'λόκουρου τό, τὸ μαλλὶ ποῦ παίρνουν ἀπὸ τὰ πισινὰ μέρη, τὰ πόδια καὶ τὴν κοιλιά τῶν προβάτων.

κλόντσκα ἦ, τὸ κηκίδι τῆς βελανιδιῶς (ἀπ' τὸ τσίμπημα ἑνὸς ἐντόμου στὰ φύλλα, γιὰ νὰ ἀποθέσει τὰ αὐγά του, τὰ φύλλα γίνονται σὰν μικροὶ βῶλοι).

κ'λουκούρ'σμα τό, τὸ κούρεμα τῶν πισινῶν κτλ. τοῦ προβάτου (γίνεται ἐνωρίτερα ἀπὸ τὸ κούρεμα).

κ'λουκουρίζου, κουρεύω τὰ πισινὰ, τὰ πόδια καὶ τὴν κοιλιά τῶν προβάτων.

κλουτσάκ' τό, τὸ ξύλινο γυριστὸ μέρος στὸ πίσω μέρος τοῦ σαμαριοῦ.

κλούφ' τό, 1) ξύλινο ἢ μεταλλικὸ στήριγμα τῆς πένας: θέλου κλούφ' κι πένα, 2) μαξιλαροθήκη: φέρι τοῦ κιντζιμένου τοῦ κλούφ'.

κλουφχάζου, κλουβιάζω.

κλούφχους, κλούβιος.

- κόξια ἢ, μικρὸ κομμάτι δέρμα πού μπαίνει γιὰ μπάλωμα σὲ τσαρούχια, μικρὸ κομμάτι δέρμα γενικά.
- κόθρους ὁ (πληθ. τὰ κόθρα), ὁ γύρος τῆς πίτας, τὰ χεῖλι, τοῦ ταψιοῦ, ἢ περιφέρεια τοῦ ψωμιοῦ.
- κόκα ἢ, 1) τριγωνικὴ ἐγκοπὴ σὲ ξύλο: ὅσες κόκεις ἔχ᾽ ἡ τῆτέλα, τόσα π᾽νάχα δείχν᾽, 2) τριγωνικὸ κόψιμο τοῦ ἀφτιοῦ στὰ ζῶα γιὰ σημάδι: τὰ θ᾽κά μ᾽ τὰ γίδγα ἔχουν κόκα στοῦ διξι κι φούρακα στοῦ ζιρβί.
- κόρδα ἢ, πρόχειρο μαντρί γιὰ γρέκασμα.
- κόρφους ὁ, στῆθος· τὰ κόρφχα = γυναικεῖα στήθη.
- κόσα ἢ, ἡ πλεξούδα.
- κόσα, τρέξε, πήγαινε = κόσα στοῦ μαγαζι νὰ φέρ᾽ λάδ᾽.
- κόστραβους ἐπίθ., γιὰ τὸ καρύδι πού δὲ βγαίνει εὐκόλα ἢ ψίχα του.
- κουζίν᾽ τό, 1) δέρμα: τοῦ κουζίν᾽ τ᾽ς γίδας γιὰ σαμάρ᾽, 2) τὸ ἀσκή: θέλον γάλα ἀπ᾽ τοῦ κουζίν᾽.
- κουκαλίτσα ἢ, μικρὸ κοκάλινο κουμπί.
- κουκούδ᾽ τό, ἡ κρούστα τῆς πληγῆς.
- κουκούλ᾽ τό, δέσιμο τοῦ κεφαλομάντηλου ψηλά, ἔτσι πού νὰ μένει ἀκάλυπτο τὸ πρόσωπο καὶ ὁ λαιμός.
- κουκουροῦντζους ὁ, κῶνος, πέτρα ἢ λόφος σὲ σχῆμα κώνου.
- κουλάι ἐπίρρ., εὐκόλα: δὲ γίνιτι κουλάι.
- κουλάνίτσα ἢ, ἀρρώστια τῶν ζώων (πανοῦν τὰ πόδια τους καὶ δὲν μποροῦν νὰ βαδίσουν).
- κουλάνίτσαβους ἐπίθ., αὐτὸς πού πάσχει ἀπὸ ἀγιάτρευτη κουλάνίτσα.
- κουλῶμ᾽ τό, κολύμπι.
- κουλῶμβίζου, 1) κάνω κολύμπι, 2) βουτῶ κάτω στὸ νερό.
- κουλουτούμβα ἢ, ἡ τούμπα.
- κουλουχέρ᾽ ὁ, κουλοχέρης, αὐτὸς πού δὲν μπορεῖ νὰ κουνήσει τὸ ἓνα ἢ καὶ τὰ δυὸ χέρια.
- κουμάσ᾽ τό, 1) κατοικία ζώων: κουτουκούμασσου = ὀρνιθώνας, γουρνονκούμασσου = χοιροστάσιο, 2) μεταφ. παλιάνθρωπος.
- κουῦαρῆ ἢ, κούνια.
- κουῦαρίζουμι, κάνω κούνια, αἰωροῦμαι.
- κουνδαζανὸς ἐπίθ., κοντούλης.
- κουνδισ᾽νέλα ἢ, τὸ τελευταῖο τμῆμα ὁμάδας πού βρίσκεται σὲ πορεία.
- κουνδουγουρτσά ἢ, εἶδος ἀγριαπιδιάς.
- κουνδούρ᾽ τό, κοντόξυλο.
- κουνδουρῆζου, κίβω τὰ μακριὰ ξύλα κοντά.
- κουνδούσα ἢ, κοντὴ τσιπούνα.
- κουπάνια ἢ, ξύλινη σκάφη γιὰ πλύσιμο.

κουπανέλ' τό, τὸ μωρὸ ποὺ βρίσκεται ἀκόμα στὰ σπάργανα, τὸ σπαργανωμένο μωρὸ ποὺ βρίσκεται στὴν κούνια.
κουπανέτσα ἡ, τὸ φασκιωμένο μωρὸ ἔξω ἀπὸ τὴν κούνια, μωρὸ τυλιγμένο στὰ πανιά του.
κουπάτσ' τό, κοντόχοντρο καυσόξυλο ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ μέρος τῆς ρίζας καὶ μέρος τοῦ κορμοῦ.
κουπέλ' τό, τὸ νόθο τέκνο.
κουπιλάρ'ς ὁ, ὁ πατέρας τοῦ νόθου.
κουπιλάρου ἡ, ἡ γυναίκα ποὺ γέννησε νόθο.
κουπὸς ὁ, δρόμος, πέρασμα ποὺ ἀνοίγεται μέσα στὸ χιόνι συνήθως, γιὰ νὰ περάσουν τὰ ζῶα.
κούρβα ἡ, παλιογυναίκα.
κουρκάρ' τό, κοκκάρι.
κουρκουσοῦρα ἡ, ἡ μοναχὴ καὶ ἔρημη γυναίκα, ἡ ἀνάποδη, ἡ πολυλογόυ καὶ κουτσομπόλα.
κουρλὸς ὁ, μουρλός.
κουρμιρὸς ἐπίθ., μεγάλοςωμος, χοντρόκορμος: *κουρμιρὴ γιλὰδα*, *κουρμιρὸ πεῦκου*.
κουρνάζου, πάω γιὰ ὕπνο: *κούρνασαν οἱ κότις*.
κουρυνάζου, 1) προκόβω: *δὲ μβόρ'σι νὰ κουρυνάσ' π'θινά*, 2) ἀποκαθίσταμαι, νοικοκυρεύομαι.
κουρούπα ἡ, ξύλινο δοχεῖο σμιλεμένο σὲ μονοκόμματο κορμὸ δέντρου σὰν κάδος, λίγο πιὸ πλατὺ ἀπὸ τὸ *γριβούρ'*.
κουρφ'νὸς ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ βρίσκεται στὴν κορυφή.
κουσά ἡ, ἐργαλεῖο μὲ τὸ ὁποῖο κόβουν τὸ χόρτο.
κουσάλάζου, γίνομαι *κούσαλου*: *κουσάλασι αὐτὴ ἡ μβλά*.
κούσαλου τό, 1) κουφαλιασμένος καὶ σάπιος κορμὸς δέντρου, 2) μεταφ. ὁ γέρος ποὺ δὲ μετακινεῖται ἀπὸ τὴ γωνιά του, ὁ ἄπραγος.
κουσέρα ἡ, μεγάλο πλεχτὸ κοφίνι.
κουσέου, τρέχω.
κουσὴ ἡ, τρεχάλα.
κουσί ἐπίρρ., τροχάδην: *πῆγα κουσί*.
κουσκούν' τό, ἡ ὑπουρίδα.
κουτάβα ἡ, κουτάβι.
κουτάου, τολμῶ: *δὲν κουτάου νὰ πάου στοὺ σπίτ'*.
κουτεῦου, δειλιάζω.
κουτής, θηλ. *κουτίτσα*, δειλός.
κουτουκούμασου τό, ὀρνιθίνας.
κουτουράδα ἡ, ἀνάθεση ἐργασίας ἐργολαβικά.
κουτρούχ' τό, κοντόχοντρο ἀντικείμενο: *ταῖσκι καλὰ κὶ γίγγι κουτρούχ'*.

κουτσάν' τό, 1) κοτσάνι, 2) μεταφ. τὰ βροῖκα κουτσάνα = τὰ βροῖκα μπιστού-
νια· τὰ περνῶ κουτσάν' = καλοπερνῶ.
κουφίν' τό, ξύλινο δοχεῖο, ὅπου ρίχνουν τὸ ἄλεσμα στους μύλους.
κουψίδ' τό, μερίδα, κομμάτι κρέας.
κουψοῦρ' τό, 1) μπουμπουκιασμένα δέντρα, 2) οἱ θάμνοι πού κόβουν οἱ βοσκοὶ
κατὰ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνα γιὰ τροφή τῶν γιδιῶν.
κουψουρίδους ἐπίθ., αὐτὸς πού εἶναι ἀπὸ κουψοῦρ' (τὰ κουψουρίδα ξύλα, σὲ
διάκριση ἀπὸ τὰ χλωρά καὶ τὰ τελείως ξερά, εἶναι μισόστεγνα).
κράκουρα τά, πετρῶδες καὶ ἀπόκρημνο μέρος.
κρασάτους ἐπίθ., αὐτὸς πού ἔχει τὸ χρώμα τοῦ κρασιοῦ.
κρένου, φωνάζω, μιλῶ.
κρέγκους ἐπίθ., 1) ὀλόδροσος, ὀλόφρεσκος: ἤφιρα κρέγκου νιρό, 2) χυμώδης.
κρίνα ἢ, κυψέλη.
κρινι τό, 1) ἡ κυψέλη μὲ τὸ μελίσι, 2) μεταφ. τὸ γεμάτο καρπὸς δέντρο, τὸ
πλούσια ἐφοδιασμένο σπίτι: κρινι τό 'χ' τοῦ σπὶτ' τ', βουνγάει ἀπ' τὰ καλά.
κρισανόου, 1) ροκανίζω μὲ τὰ δόντια, 2) τρίζω: θέλ' λάδουμα ἢ πόρτα, γιὰ νὰ
μὴ κρισανάει.
κρισανίδα ἢ, ὁ χόνδρος τῶν ὀστέων.
κρισάου, 1) τρίζω, κάνω κριτς-κράτς: κριτσι τοῦ daβάν', χαβέργα θ' ἀκου-
σουμι, 2) βροντῶ: κριτσι τοῦ τ'φέκ'.

κροῦτ' ἢ (καὶ τό), τὸ ἕλαφρὸ ψύχος.
κροψ' λίγα τά, 1) οἱ κροφές πράξεις, 2) τὸ κρύψιμο πραγμάτων.
κυραλεύου, κυριεύω: τί σὶ κυράλιφι οὐ σαῖτύντς κὶ κάντς ἔτσ' ;
κυκλίδ' τό, μικρὴ σχετικὰ ποσότητα κλωστής μαζεμένη σὲ σχῆμα κουλούρας· ὅταν
ἀνοιχτεῖ, σχηματίζονται μὲ τίς κλωστὲς κύκλοι τοῦ ἴδιου διαμετρήματος.

Λ

λάβρα ἢ, 1) καλοκαιριάτικη ζέστη, κυρίως μετὰ ἀπὸ βροχή: ἔβαλι μιγάλ' λάβρα
=κάνει πολλὴ ζέστη, 2) ἔξαψη.
λαβριάζου, ζεσταίνομαι ὑπερβολικὰ, ἔχω ἔξαψεις.
λάβραβους ἐπίθ., πλαδαρός, ὅλο λαπάρες.
λαγάρα ἢ, ξαστεριά: ὄξου εἶνι μὴνὰ λαγάρα, χαρὰ Θιοῦ.
λαγαρά τά, τὸ μέρος τοῦ σώματος ἀνάμεσα στὴ λεκάνη καὶ τὰ πλευρά: ἔχου
ἓνα σφάχτ' στὰ λαγαρά.
λαγαρίζου, 1) ἀμτβ. καθαρίζω: λαγάρ'σι τοῦ νιρό, 2) διαχωρίζω: νὰ λαγαρίσ' ἢ
αἶρα ἀπ' τοῦ στάρ'.

λογαρός ἐπίθ., καθαρὸς, διάφανος: λαγαρός οὐρανὸς ἀστραπὴ δὲ φουβᾶτι.
λαγοῦμ' τό, μικρὸς ὑπόνομος πού γίνεται γιὰ νὰ ξεστραγγίσουν τὰ νερά ἀπὸ τὰ
ὑπόγεια τῶν σπιτιῶν ἢ ἀπὸ τὰ χωράφια πού βαρκίζουν.

λάκκους ὁ, τὸ ρέμα.

λαμβαδι τό, 1) τὸ ἀγκωνάρι ποῦ βάζουν στὴ γωνιά τοῦ παράθουρου: *στῆσι τοῦ λαμβαδι στον παραθύρ'*, 2) τὸ κύριο ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ: *μόλις ἔφτασι στον λαμβαδι στον πουτάμ', τά 'χασι κι τοῦμ ἡῖρι κάτ'.*

λαγγίτα ἦ, τηγανίτα.

λάνγριζου, 1) μόλις διακρίνω: *λάνγριζ' λίγου ἢ βάβου* = βλέπει λίγο, 2) μοῦ κάνει ἐντύπωση, μοῦ γυαλίζει κάτι: *σ' λάνγρισαν τὰ πλουμβούδ'γα.*

λαντζόν' τό, 1) τὸ εὐθυτενές καὶ σβέλτο παλικάρι, 2) τὸ καλοθρεμμένο ζῶο.

λάσα ἦ, 1) ἐξώπορτα, αὐλόπορτα, 2) φαρδιά πόρτα.

λειξουρῶ ἦ, λαιμαργία.

λειξουρους ὁ, λαιμαργός.

λέλε, ἐπιφώνημα πόνου ἢ ἀγάπης: *λέλε μ' τί ἔπαθα' λέλε μ', βλαστάρ' μ'.*

λέσ' τό, τὸ κατακομμένο, κομματιασμένο: *τ' ἄρπαξι οὐ λύκους τ' ἄρνι κι τὸ 'κανι λέσ' = τὸ κομμάτιασε.*

λίγδα ἦ, λειωμένο χοιρινὸ λίπος.

λιγέν' τὸ (καὶ λιέν'), μετάλλινη κυκλικὴ λεκάνη.

λιμαγμένους ἐπίθ., θεονήστικος: *τί τρῶς ἔτσ' σὰ λιμαγμένους!*

λιθιτάου καὶ λιθιτίζου, ἀπαυδῶ.

λιμῆὰ τά, γεννητικὰ ὄργανα τοῦ ἄντρα ἢ ἀρσενικῶν ζώων.

λιμούρα ἦ, λεηλασία.

λιμουρῶζου, διαρπάζω, λεηλατῶ.

λίσβας ὁ, φλύσχη, πέτρωμα πολὺ μαλακὸ καὶ εὐθραυστο· κομματιάζεται μόνου καὶ γίνεται χοντροκομμένος ἄμμος.

λίσβος ἐπίθ., καχεκτικός, χλομός.

λιτσούρ' τό, μουσκίδι: *μ' ἔπ'χακι βρουχή κι γίνγα λιτσούρ'.*

λόλους ὁ, νερούλος: *ἔρ'ξις πουλὺ νερὸ στὰ φασούλα κι γίνγαν λόλους = νερούλα.*

λόντζα ἦ, μικρὸ ἐπίπεδο μέρος, σὰν ἁλώνι.

λουβγάζου, 1) λερώνομοι, 2) παθαίνω δερματικὸ νόσημα.

λουβγάρ'ς ἐπίθ., 1) ὁ λερωμένος, 2) αὐτὸς ποῦ ἔχει ἓνα μεταδοτικὸ δερματικὸ νόσημα.

λουβός ἐπίθ., ἀνάποδος, πεισματάρης, παλαβός.

λουγαστός ἐπίθ., ποικίλος: *λουγαστός κόσμους ἦταν στον παζάρ'.*

λούῶ' τό, ἐγκοπὴ ποῦ εἶναι χαραγμένη σὲ ἀντικείμενο (ἐπιπλο, πέτρα, ξύλο), γιὰ νὰ δέχεται ἄλλο ἀντικείμενο.

λούμ' ἦ, λάσπη ποῦ κατεβάζουν τὰ ποτάμια καὶ τὰ ρέματα: *κατέβασι οὐ ρέμας κι γόμ'σι τοῦ χουρῶφ' μ' λούμ'.*

λουμάδα ἦ, 1) σχιστολιθικὴ πλάκα μὲ τὴν ὁποία παίζουν τὰ παιδιὰ, 2) παιχνίδι παιδικό.

λουμάκ' τό, 1) θάμνος βελανιδιάς μὲ ἴσιο κορμό, 2) καυσόξυλο ἀπὸ λουμάκ'.

λουνῶ ἦ, ἀδενικὸ πρήξιμο.

λούρα ἢ, μεγάλη βέργα, ραβδί με τὸ ὁποῖο ραβδίζουσι τὶς καρδιές.
 λουτρά ἢ, χοντρή κόκκινη μεταξωτὴ κλωστή, με τὴν ὁποία ἔκαναν τὰ κεντή-
 ματα στὰ μάλλινα ροῦχα (τσιποῦνες, φλουκάτες).
 λούτσα ἢ, μούσκεμα: φεύγα ἀπ' τ' αὐλάκ', γίνγεις λούτσα.
 λουτθαρνάου, ἀνακατεύομαι, παίζω με τὰ νερά: ὄλ' μέρα λουτθαρνέσι στ'
 αὐλάκ'.
 λ'τάρ' τό, τριχιά ἀπὸ λινό, κοντοτρίχι.
 λυκουφάγουμα τό, 1) ζῶο φαγωμένο ἀπὸ λύκο, 2) σὰν βρισιά: πιρπάτα, οὐρὲ
 λυκουφάγουμα.
 λυκουφαγουμένου τό, φαγωμένο ἀπὸ λύκο: δὲν τρώγουσι τὰ λυκουφαγουμένα
 = δὲν πρέπει νὰ τρώμε τὰ ζῶα, ποὺ ἔκοψε ὁ λύκος.
 λυχτάου καὶ ἀλυχτάου, 1) γαυγίζω, 2) μεταφ. μιλιῶ ἀσυνάρτητα ἢ λέω λόγια
 ποὺ δὲ με συμφέρουν: τί ἀλυχτᾶς τόσ' ὥρα.

M

μαλαῖα ἢ, 1) χόρτα φυλαγμένα στὶς ἄκρες τῶν χωραφιῶν: ἀπόλ'κα τὰ γίδγα
 στ' μαλαῖα, 2) καλοπέραση, καλὸ φαί: βροῆκι καλὴ μαλαῖα στοὺν τσέλιγκα.
 μαμαλίνγα ἢ, βλ. κατθαμάκ'.
 μαναβέλα ἢ, ξύλινος μοχλός.
 μανάρ' τό, 1) ἄρνι ἢ κατσίκι ποὺ τὸ τρέφουν στὸ σπίτι. Ἄκολουθεῖ ἀπὸ κοντὰ
 τὸ νοικοκύρη στὶς δουλειές, καί, συνήθως, τὸ σφάζουν στὰ πανηγύρια, 2)
 μεταφ. καθετὶ ποὺ ἀκολουθεῖ ἄβουλα καὶ πειθήνια κάποιον: ἔρχιτι κουνῶ
 μ' σὰ μανάρ'.
 μαναστήρ'γακος ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ ἀνήκει σὲ μοναστήρι, 2) λέγεται καὶ σὰν
 βρισιά ἢ κατάρρα: μόφι τοῦ μαναστήρ'γακου, ποὺ νὰ τοῦ σκίς' οὐ λύκους.
 μάνδαλος ὁ, μικρὸ σανιδένιο στήριγμα στὸ ἐπάνω μέρος τῆς πόρτας, γιὰ νὰ
 τὴν ἀσφαλίζει.
 μανδάν' τό, ὑδροκίνητος ξύλινος μηχανισμὸς γιὰ τὴν ἐπεξεργασία τῶν μάλλινων
 ὑφαντῶν: ἀποτελεῖται ἀπὸ μεγάλα ξύλινα σφυριά.
 μανδῆς ὁ, μεράκι, καημός: τρανὸς μανδῆς κι αὐτός.
 μανίτσα ἢ, γιαγιά.
 μαντζαλούδα ἢ, βλ. φινέστρα.
 μαξούλα τά, τυροκομικὰ προϊόντα.
 μάρα ἢ, 1) μεράκι: μάρα τό 'χου νὰ σ' πῶ κάτ' κι νὰ τοῦ κάντς, 2) μαράζι:
 μιγάλ' μάρα ἔχ' αὐτὸ τοῦ πιδί.
 μαραζάρ'ς, μαραζωμένος.
 μαρκαλνάου, ζευγαρώνω: ἀρχίντσαν νὰ μαρκαλοῦνδι τὰ γίδγα.
 μαρκάλους ὁ, 1) τὸ ζευγάρι τῶν γιδοπροβάτων: ἔβαλαν μαρκάλου τὰ γίδγα σ';
 = ἄρχισαν νὰ ζευγαρώνουν; 2) ἡ ἐποχὴ τοῦ ζευγαρώματος.

μαρκάτ' τό, γιαούρτι.

μαρκοῦμι, μηρυκάζω, ἀναμασῶ.

μαρμάρα ἤ, 1) στεῖρο, καλοθρεμμένο γιδοπρόβατο, 2) στείρα γυναίκα, παιχνιδιάρα.

μάσα ἤ, μασιά.

μασλάτχα τά, κουβέντες για νὰ περνάει ἡ ὥρα.

μαδοῦρκα ἤ, φρέσκος λοβὸς τοῦ φασουλιοῦ, φασουλάκια: *σήμερα μαγείριφα μαδοῦρκις.*

ματρακάπ' τό, κοντόχοντρο σφυρι μὲ τὸ ὁποῖο χτυποῦν τὴ σμίλη καὶ πελεκοῦν τὶς πέτρες οἱ χτίστες.

ματσακούπ' τό. μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ ματρακάπ' σφυρι τῶν μαστόρων.

ματσανάου, 1) βυζαίνω: *ματσανάει τὰ δάχτ'λα τ' τοῦ πιδί, πεινάει,* 2) μασῶ:

δὲν ἔχου δόνδ'γα κι δὲ μβουρῶ νὰ ματσανήσου δίπ.

ματσούκ' τό, κοντὸ ραβδί, κατάλληλο για χτύπημα.

μαυλάου, προσκαλῶ τὰ ζῶα μὲ φωνές.

μβασίδ' τό, εἴσοδος, μέρος ὀρισμένο για πέρασμα.

μβίραβους ἐπίθ., κακότυχος, κακορίζικος.

μβλ'ὰ ἤ, μηλιά.

μβλάζου, βρίσκω, συναντῶ κάποιον ὕστερα ἀπὸ ἀναζήτηση.

μβλάρ' τό, μολάρι.

μβλαρουσῆρτ'ς ὄ, αὐτὸς ποὺ κλέβει ἄλογα καὶ μολάρια.

μβρουσνέλα ἤ, 1) τὸ μέρος τοῦ κοπαδιοῦ ποὺ πάει μπροστά: *βρῆμι οὐ λύκουσ*

τ'ν μβρουσνέλα κι ἄρπαξι ἕνα, 2) ἡ ποδιά τοῦ μικροῦ παιδιοῦ.

μήνα, μήπως.

μιρῆ'ὰ ἤ, 1) πλευρά, 2) βάρος 50 κιλά περίπου, ποὺ ἀναλογεῖ στὸ βάρος μισοῦ φορτίου ζώου.

μιρέβ'κα ἐπίρρ., ἀπὸ τὰ πλάγια.

μιρέβ'κους, βλ. *βιρέμ'κους.*

μιριμέτ' τό, 1) μπάλωμα, ἐπισκευή, 2) ξυλοδαρμός: *ἔφαϊ ἕνα καλὸ μιριμέτ'.*

μιριμιτάου, 1) μπαλώνω, ἐπισκευάζω: *μιριμιτάου τὰ παπούτσα μ',* 2) δέρνω:

τοὺν μιριμέτ'σι γὰ καλά.

μιδακὸς ἐπίθ., μεσιακός, συνεταιρικός.

μισάλ' τό, 1) βαμβακερὸ πανί, μὲ τὸ ὁποῖο σκεπάζουν τὸ ψωμί μετὰ τὸ ζύμμαμα, 2) στενόμακρο τραπεζομάντηλο: τὸ χρησιμοποιοῦν στὰ στενόμακρα τραπέζια, ποὺ μεταχειρίζονται στοὺς γάμους.

μισαρῆ'ὰ ἤ, 1) ἀκαλλιέργητος χῶρος ἀνάμεσα σὲ καλλιέργημένα χωράφια, 2) τὸ χόρτο ποὺ βρίσκεται στὸ χῶρο αὐτό: *βρῆμα καλὴ μισαρῆ'ὰ, κι βόσκ'σα τ'ν ἀγιλάδα.*

μισαρίζου, βόσκω τὰ ζῶα στὴ μισαρῆ'ὰ.

μόκα ἤ, μούχλα.

μόλτσα ἤ, σκόρος.

μόνγι, μόνο.

μόσκους ὁ, εὐχάριστη μυρουδιά: μόσκους λένε οἱ μάνες στὰ μωρά, ὅταν τὰ πιάνει λόζυγγας.

μουαβέτ' τό, ἤσυχο κουβεντολί ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους πού συζητοῦν καθισμένοι.

μουζμούταβους ἐπίθ., αὐτὸς πού ψάχνει σὰν τὸ σκύλο, μὲ τὴν ὁσφρηση, νὰ βρεῖ νὰ φάει.

μουζμούτ'ς ἐπίθ., βλ. μουζμούταβους.

μουκαέτ'ς ἐπίθ., αἴτιος: δὲ γίνγα μουκαέτ'ς νὰ πάου μ'νὰ μέρα στοὺν ἄρροστου = δὲν ἀποφάσισα...

μουκάζου, μουχλιάζω: μόκασι τοῦ ψουμί.

μουνάτους ἐπίθ., ἀμιγής, καθαρὸς: μουνάτου ὄτάρ' μουνάτου ψέμα.

μουναφλίκ' τό, διαβολή, συκοφαντία: τήρα τί μουναφλίκα λέει.

μουναφλίκαβους ἐπίθ., αὐτὸς πού τοῦ ἀρέσει νὰ βάζει ζιζάνια μεταξὺ ἀνθρώπων: μὴ τοὺν ἀκοῦς αὐτόν, εἶνι μουναφλίκαβους.

μουναφλίτ'κους ἐπίθ., αὐτὸς πού διαβάλλει, ὄχι γιατί τοῦ ἀρέσει, ἀλλὰ γιατί τὸ ἀπαιτεῖ τὸ συμφέρον του.

μουνγλὸς ἐπίθ., 1) μουγγός, 2) μουλουχτός: ἄ, τί μουνγλὸς εἶνι αὐτός.

μουνοῦχ' τό, εὐνουχισμένο κριάρι ἢ τράγος.

μουνουχίζου, εὐνουχίζω τράγο ἢ κριάρι.

μουντζουφλά ἤ, πληθ. μουντζουφλές, μουντζες πού ἀκουμποῦν στὸ πρόσωπο. μουντζουφλώνου, μουντζώνω κάποιον καὶ τὰ χέρια μου φτάνουν στὸ πρόσωπό του.

μουργίζ' ἀπρόσ., παίρνει νὰ βραδιάζει, νὰ σκοτεινιάζει.

μουῤργους ἐπίθ., 1) αὐτὸς πού ἔχει κανελὶ χρῶμα, 2) κατσούφης, 3) ἀνάγωγος.

μούρδα ἤ, 1) τὸ ψοφίμι πού ἄρχισε νὰ βρομάει: ἔπισαν τὰ ὄρδα στ' μούρδα, 2) κομματιασμένες σάρκες: ἔκανι μούρδα τὰ μούτρα τ' = τὰ κομματίασε.

μουρτζούλαβους ἐπίθ., λερωμένος.

μουρτζούλ'κους ἐπίθ., λερωμένος.

μουρτζούλ'ς ἐπίθ., λερωμένος.

μουδαφέζ'κους ἐπίθ., δίδουλος, ἀσταθής στὶς ἀποφάσεις του, ἀναποφάσιτος.

μούσκλα τά, μούσκλια.

μούσκλώνου, 1) πιάνω μούσκλια, 2) κατσοφιάζω.

μουταίνουμι, γίνομαι ἄλαλος.

μουτεύου, ξεπουπουλιάζω, μαδῶ.

μούτους ἐπίθ., ἄλαλος.

μουτῶλα ἤ, τὸ ἔδαφος πού ἔχει χόρτα καὶ νερά.

μούτσινι τά, τὸ πρόσωπο, τὰ μάγουλα.

μ'τάρ' τό, 1) μιτάρι, 2) πληθ. πλέγμα μὲ σχοινιά.

μ'τάφ' τό, κουβέρτα ἀπὸ κατσικόμαλλο ποὺ χρησιμοποιεῖται σὰν σκέπασμα
 γιὰ πράγματα φορτωμένα σὲ ζῶα.
 μυγίζ', ρίχνει ψιλὸ ψιλὸ χιόνι, κατὰ διαστήματα.
 μυρῳό'ρους ἐπίθ., παντέρημος.

N

ναφακάς ὁ, 1) σωματικὴ δύναμη: δὲν ἔχ' ναφακά, μὴ τί νὰ παλέψ'! 2) τὸ δίκιο,
 ὁ ἐπιούσιος: πῆρι τοῦ ναφακὰ τοῦν πιδῳῶν τ'.
 νλένου, βρίσκω τὸν μπελά μου στὰ καλὰ καθούμενα.
 νλέσ'μου τό, μπελάς, αἰτία τοῦ μπελᾶ: μιγάλου νλέσ'μου εἶσι.
 νίλα ἡ, 1) τὸ κοινὸ νίλα, 2) λύπησι: τοῦν εἶδα κὶ μ' ἔκουφι νίλα.
 νιλεύουμι, λυπᾶμαι κάποιον γιὰ τὴ θλιβερὴ κατάστασή του.
 νιρουπόνδ' τὸ (καὶ νιρουπονδῆ ἡ), νεροποντή.
 νισάν' τό, 1) σημάδι, στόχος: ἔρ'ξι στοῦ νισάν', 2) ἀξιοκατάκριτη πράξη: τί
 νισάνα εἶνι ἀντά! 3) χαϊδευτικὴ προσαγόρευση γιὰ μικρὰ παιδιὰ: ἔλα δῶ,
 νισάνι μ' κὶ καμάρι μ'.
 νισάφ' τό, 1) τελειωμός: ἔκατσι στοῦ τραπέζ' κὶ νισάφ' δὲν ἔκανι, 2) νισάφ' =
 φτάνει, ἄρκετά.
 νιστιμάρον, ἐκτιμῶ, σέβομαι: τ' τὰ 'πα ἕνα χέρ' κὶ διπ δὲν τοῦν νιστιμάρ'σα.
 νό μ', δῶσε μου: νό μ' ἕνα καρβέλ' δαν'κό.
 νότχα ἡ, ὑγρασία.
 νότχους ἐπίθ., ὑγρός: νότχους κιοὺς σήμωρα.
 νότχους ἐπίθ., νότιος: νότχους ἀγέρας φυσάει.
 νουβ'ρός ὁ, αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ.
 νουβέτ' τό, ἀργὸς σκοπὸς τραγουδιοῦ.
 νουνδὰς ὁ, τὸ καλὸ δωμάτιο τοῦ σπιτιοῦ.
 νουρὰ ἡ, οὐρά.
 νουτίζον, μουσκεύω, καταβρέχω.
 νόχτους ὁ, ὄχτις.

Ξ

ξάι τό, τὸ ἀλεστικὸ δικαίωμα τοῦ μωλωνᾶ.
 ξακρίζον, 1) μεγαλώνω, κάνω καλλιεργήσιμες τὶς ἄκρες τοῦ χωραφιοῦ, 2) πα-
 ραμερίζω: ἄμα ἄκ'σα φασαρία, ξάκρῖσα.
 ξαμώνου, 1) ἀπλώνω τὰ χέρια νὰ πιάσω κάτι, 2) ἐπιχειρῶ νὰ χτυπήσω κά-
 ποιον μὲ τὰ χέρια: ξάμουσι νὰ μὴ χτυπήσ'.
 ξιβγάζον, ἐξασκῶ κάποιον σὲ κάτι.
 ξιβαβαλνάνου, 1) ψάχνω, 2) κλέβω, ἀδειάζω τὸ σπίτι ἀπὸ τὰ πράγματά του
 κρυφά.

ξιβλέτσαβους ἐπίθ., ξεγυμνωμένος, αὐτὸς ποὺ ἔχει τὴ συνήθεια νὰ ἀφήνει ἀ-
κάλυπτα τὰ στήθια καὶ τὴν κοιλιά.

ξιβλέτσουτους ἐπίθ., ξεγυμνωμένος, αὐτὸς ποὺ ἔχει τὰ στήθια καὶ τὴν κοιλιά
ἀκάλυπτα: ἔβγαλιν τοῦ πιδι ὄξου ξιβλέτσουτου· πῆραν τοῦ λαγαρνι οἱ
ξιβλέτσουτοι, δηλ. οἱ γυμνόστηθοι κλέφτες.

ξιβλιτσαρώνου, βλ. ξιβλιτσώνου.

ξιβλιτσώνου, ξεγυμνώνω, ἀφήνω ἀκάλυπτα τὰ στήθια καὶ τὴν κοιλιά.

ξιθ' λύκουτους ἐπίθ., ξεκούμπωτος.

ξίκ' τό, στίς φράσεις: κὰν' δου ξίκ' ἀπ' ἰδῶ = ἐξαφάνισέ το· γίνγι ξίκ' = ἐ-
ξαφανίστηγε.

ξικατσουλνάου, ἀφαιρῶ τὸ περικάρπιο ἀπὸ τὰ καρύδια.

ξίκ' κους, λειψός, λιποβαρής.

ξικουλώνου, 1) ἀποσπῶ κλωνάρι δέντρου ἀπὸ τὸν κορμὸ του (ὄχι σπάζω): ξι-
κουλώθ' κι τοῦ κλονάρ' κι ἔπισα, 2) ξεριζώνω: ξικόλουσα ὄλα τὰ κρουμ-
μύδγα.

ξικουπή ἢ, ἀνάθεση μιᾶς ἐργασίας κατ' ἀποκοπή (ἐργολαβία): ἔδουκα νὰ μι
φκάσουν τοῦ σπὶτ' ξικουπή = ὄλα τὰ ὑλικά καὶ ἡ ἐργασία θὰ βαρύνουν τοὺς
χτίστες.

ξιμυτάου, προβάλλω μὲ προφυλάξεις, βγάζω μύτη.

ξιπλατίζου, 1) βγάζω τὴν πλάτη μου: ἔπισα ἀπὸν τοῦ δένδρου κι ξιπλατίσκα,
2) ξεκολλῶ κλωνάρι δέντρου: ξιπλάτ'σα ἔνα κλονάρ' κι τοῦ φύτψα, 3)
μεταφ. κουράζομαι ὑπερβολικά: ξιπλατίσκα σήμωρα στ' δ'λά.

ξιπροουβουδάου, συνοδεύω αὐτὸν ποὺ θὰ φύγει ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, κι ἐκεῖ τὸν
ἀποχαιρετῶ.

ξιρουγάζουμι, χαλῶ τὴ συμφωνία γιὰ τὸ φύλαγμα τῶν γιδοπροβάτων καὶ φεύγω
ἀπὸ τὴ δουλειά.

ξιθαλοῦμι, κατολισθαίνω: ξιθαλίσκι οὐ τόπους ἀπὸν τ'ς βρουχές.

ξιμιμβρεῦου, παύω νὰ εἶμαι σέμθρος μὲ κάποιον, εἴτε γιὰτὶ τέλειωσε εἴτε γιὰτὶ
χάλασε ἢ συμφωνία μας.

ξισουρῆουμι, γλιστρῶ στὸν κατήφορο: ἔνας δένδρους ξισυρίσκι, σὰν τί δένδρους
νὰ 'τανι, δημ.

ξίψουμα ἐπίρρ., συμφωνία ἐργασίας ποὺ δὲν περιλαμβάνει τὴν παροχὴ τροφῆς
στοὺς ἐργάτες: συμφώντσα τ'ς κωρατζῆδιν νὰ μ' φέρον τὰ ξύλα ξίψουμα.

ξ'νάδα ἢ, μαρμελάδα ἀπὸ κορόμηλα ἢ δαμάσκηνα χωρὶς ζάχαρη.

ξουτ'κὸ τό, νεράιδα, ξωτικό.

ξυλόχτινου τό, ξυλόχτενο.

ξυλουκρένου, 1) παραμιλῶ: ξυλουκρέν' ἀπ' τοῦμ βυριτό, 2) λέω ἀσυναρτησίως:
τί ξυλουκρέντς τῶρα.

Ο

ὄκαχτους ἐπίθ., ὀλόιδιος, ἀπαράλλαχτος.

ὄνδας, ὄταν.

ὄπα-ὄπα, ἐπιφών. χορευτικό.

ὄπατις, ἐπιφών. χοροῦ.

ὄπ' κι ἂν δίς, ὅπου τύχει: δὲ *μβαίνουν τὰ θεία ὄπ' κι ἂν δίς*.

ὄπλα-ὄπλα καὶ *ὄπαλα*, ἐπιφών. χοροῦ.

ὄτ' κι ἂν δίς, ὅ,τι κι ἂν τύχει, ὀτιδῆποτε.

οὐβίρα ἢ, μέρος σὰν λεκάνη μέσα σὲ ποτάμι ἢ ρέμα.

οὐκνά ἢ, φλοῦδες φυτοῦ, μὲ τὸ ἀφέψημα τοῦ ὁποίου βάφουν οἱ γυναῖκες τὰ μαλ-

λιά *τριν*.

οὐμβλή ἢ, τὸ μέρος τῆς κάλτσας, ἀπὸ τὸν ἀστράγαλο καὶ κάτω (πρὸς τὰ δάχτυλα).

οὐμβρότιρα ἐπίρρ., πρωτύτερα, γρηγορότερα.

οὐξουτέρα ἢ, οἱ ἐργασίες πού γίνονται ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι: *δὲν δ' δίνου 'ν' γου-*

πέλα σ' αὐτὸ τοῦ σπít', γιατί ἔχ' πουλλή οὐξουτέρα.

οὐρῶ τό, ρίγος, ἀνατριχίλα.

οὐρέ, μωρέ.

οὐρσα ἢ, χοντροκομμένη γυναίκα, ἀντρογυναίκα.

οὐχταλίζουμι, κλαίω καὶ συνοδεύω τὸ κλάμα μὲ ἀναστεναγμούς.

ὄψ' μους ἐπίθ., ὄψιμος: *ἔσπειρα τὸν γῆπου ὄψ' μου κι ἄργησαν νὰ γίνουν τὰ φασούλα.*

Π

παγάνα ἢ, 1) μεθοδικὸ ψάξιμο κυνηγῶν, γιὰ νὰ ξεσηκώσουν τὸ κυνήγι, 2) μεθοδικὸ ψάξιμο, γιὰ νὰ βρεθεῖ κάτι χαμένο.

παγαῖα ἢ, βλ. *παγάνα*.

πανδέχου, 1) περιμένω, ἀναμένω: *μὴ πανδέχ'ς*. δὲ *σ' γίνιτι αὐτό*, 2) νομίζω.

πανδουχή ἢ, ἐλπίδα, ἀναμονή.

παῖδ' τό, πληθ. *παῖδ'ρα*, τὰ πλευρὰ τοῦ ἀνθρώπου ἢ τῶν ζώων.

παῖδα ἢ, τὸ ξύλινο πλευρὸ τοῦ σαμαριοῦ.

πανουτχὸ ἐπίρρ., βλ. *ἀπανουτχὸ*.

παπᾶρα ἢ, 1) μπουκιές φρέσκου ψωμιοῦ κοκκινισμένες στὸ τηγάνι μὲ βούτυρο,

2) φαγητὸ ἀπὸ ἴσια μέρη φρέσκου βούτυρου, *μπάτζιον* τυριοῦ καὶ ψωμιοῦ, πού τὰ ψήνουν μέσα σὲ *κακάβι*.

παπαρῶζου, σκοτώνω: *ἔρ'ξα μ'νὰ πέτρα κι τὸν παπαρῶσα τοῦμ βέτ'νον.*

παραγώμ' τό, παρατσούκλι.

παραμάχου ὁ, τὸ βάθος τοῦ τζακιοῦ, πίσω ἀπὸ τὰ ξύλα, ὅπου μαζεύεται *προσωρινὰ* ἢ *στάχτη*.

παραμπούκ' τό, ἐμπόδιο πού στήνεται ὄρθιο μπροστά μας: ἑκατσίς *μβρουστά* μας σάν *βαραμπούκ'*.

παραμίνα ἢ, μεγάλο ἀτσάλινο λοστάρι γιά τὸ ἀνοιγμα τρύπας σὲ φουρνέλο.

παρασήμνουμα τό, τέρας, παραμορφωμένος: *γιννήθ'κι παρασήμνουμα*.

παραφαρσάρ'ς ἐπίθ., 1) αὐτὸς πού στὸ πέρασμά του παρασέρνει ἀπὸ ἀπροσεξία ὅ,τι τοῦ τύχει μπροστά, αὐτὸς πού μὲ τὴν ἀπροσεξία του κάνει ζημιές, 2) αὐτὸς πού παραφέρεται, ὅταν μιλάει.

παρδαλάζου, γίνομαι *παρδαλός*: ἀπὸ τ'μ *βουλνικρία* *παρδάλασι* τοῦ *σκουτί*· *παρδάλασι* οὐ τόπους = ἔφυγε τὸ χιόνι σὲ μέρη μέρη.

παρδάνγαλου τό, ἀδένας τοῦ λαιμοῦ ἐρεθισμένος καὶ διογκωμένος σάν φουντούκι.

παρμάρα ἢ, ἀσθένεια τῶν ζώων κατὰ τὴν ὁποία πονοῦν τὰ πόδια τους, δὲν μποροῦν νὰ βαδίσουν καὶ στερεῦει τὸ γάλα τους.

παρουϊνδίζου, μοιάζω: αὐτὸς πού *ἔρχιτι* κατ' *ἰδῶ*, *παρουϊνδίζ'* μὲ τὸν *Μῆτσου*. *πασκάου* καὶ *πασκίζου*, 1) προσπαθῶ, 2) φροντίζω: αὐτὸς οἱ *τζουβάνους* πουλὸ τὰ *πασκάει* τὰ *γίδγα*.

πάσπαλ' ἢ, λεπτὴ σκόνη :μνὰ *πάσπαλ'* *χόν'* = λίγο καὶ ψιλὸ χιόνι.

πασπαλνάνου, *πασπαλιζω*.

πασ ρεύου, 1) καθαρίζω, 2) ἐξολοθρεύω: *ἔβαλα πουνδικουφάρμακου* καὶ *παστρεύαν* τὰ *πουνδίγα*.

πατούνα ἢ, κάλτσες πού φτάνει λίγο πιὸ πάνω ἀπὸ τὸν ἀστράγαλο.

πατῶαβλός ἐπίθ., τραυλός.

πάτῶαβους ἐπίθ., αὐτὸς πού ἔχει *πλακουτσωτὴ* μύτη.

πατσαλώνου, πνίγομαι στὸ κλάμα, κλαίω ἀπὸ ἀβάσταχτο πόνο: *κόσα*, *μαύρη* μέρη σ', *πατσάλουσι* τοῦ *πιδί*.

πατῶανῆθρις οἱ, 1) τὰ σημάδια πού γίνονται στὰ πόδια κάποιου, ὅταν κάθεται πολλὴ ὥρα κοντὰ στὴ φωτιά, 2) τὰ ἐπιφανειακὰ ἐγκαύματα ἀπὸ ζεμάτισμα.

πατῶαργάζου, *ζεματίζω* μὲ καυτὸ ὑγρό.

πατῶας ὁ, 1) κοιλιακὴ χώρα, στομάχι, 2) τὸ φαγητὸ *πατσιάς*.

πάτῶου ἢ, ὄνομα πού δίνεται σὲ ζῶο μὲ *πλακουτσωτὴ* μύτη.

παφτάδ' τό, τοκάς ζώνης ἢ *τσιπούνας*.

πέταυρου τό, 1) σανίδι πού βγαίνει στὸ σχίσιμο τοῦ κορμοῦ μὲ *τσεκούρι*, 2) κατώτερης ποιότητος σανίδια.

πέτουρου τό, φύλλο πίτας ἀνοιγμένο μὲ τὸ χέρι.

πίκα ἢ, ἄχτι, γινάτι.

πινγώνου, πεισμώνω κάποιον τόσο, πού νὰ αἰσθάνεται *πνίξιμο*, ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιδράσει.

πινόξυλου τό, τὸ στέλεχος τῆς *πένας*.

πιδικλουσά ἢ, *τρικλοποδιά*, *μπέρδεμα* τῶν *ποδιῶν*.

πιδικλώνου, 1) βάζω *τρικλοποδιά*, 2) δένω τὰ *μπροστινὰ* πόδια τοῦ ζώου, 3) *μπερδεύω* τίς *σκέψεις* μου.

πιρουνάζον, διαπερνῶ: μὶ πιρούναςι τοῦ κρούου.

πίρους ὁ, 1) ξύλινο βούλωμα βαρελιοῦ ἢ κάδου, 2) κάνουλα.

πιθμανεύου, μετανιώνω πικρά.

πιθτόβλακους ἐπίθ., αὐτὸς ποῦ ἔχει τὸ νοῦ του συνεχῶς στὸ φαγητό, λαίμαργος:

τί πιθτόβλακ' γάτα εἰνι αὐτή· διπ δὲν γυνηγάει πονδίκα· ὄλου στοῦ δ'λάτ' ἔχ' τοῦ νοῦ τ'ς.

πιθτουβλάκᾶ ἢ, ἡ ἰδιότητα τοῦ πιθτόβλακου: ὄλου πιθτουβλάκῆς εἶσι = ἔχεις τὸ νοῦ σου ὄλο στὸ φαγητό.

πιστρόφχα τά, ἐπιστροφή τῆς νύφης μὲ τὸ γαμπρὸ καὶ λίγους συγγενεῖς στὸ σπίτι της, ὅπου οἱ γονεῖς της τοὺς κάνουν τραπέζι.

πιστρώνου, 1) στρώνω τὴν κουβέρτα κάτω ἀπὸ τὸ σῶμα αὐτοῦ ποῦ κοιμᾶται:

πίστρουσι καλὰ τ' βιλέντζα, μὴ κρούωσ' τοῦ πιθί, 2) ἐξαναγκάζω κάποιον νὰ δουλέψει: τὸν πίστρουσι στ' δ'λά.

πιταντοῦ ἐπίρρ., ἐπίτηδες.

πιτιρόπ'τα ἢ, πίτα ποῦ γίνεται μὲ πέτουρα.

πιτώρ'ς ἐπίρρ., πρωτύτερα, γρηγορότερα.

πλακαργᾶ ἢ, μέρος ποῦ εἶναι καλυμμένο μὲ μονοκόμματη φυσικὴ πλάκα.

πλακὸς ὁ, φράχτης ἀπὸ πηλοῦκα καὶ βέργες.

πλανδάζον, σκάω ἀπὸ τὸ κακὸ μου: τὰ διμόνα σκάζον, σκάζον κὶ πλανδάζον, τὰ σίδιρα δανγάζον, κάλαντα.

πλαστάρ' τό, καρβέλι.

πλατσαργᾶ ἢ, χτύπημα στὸ πρόσωπο μὲ ἀνοιχτὴ παλάμη.

πλατσαρώνου, χτυπῶ στὸ πρόσωπο μὲ ἀνοιχτὴ τὴν παλάμη.

πλήξ' ἢ, ἀποπληξία, νταμπλάς: τοῦ ῥθι πλήξ' κὶ ἐπισι κάτ'.

πλόχιμου τό, ὅσο χωρεῖ ἡ παλάμη: νό μ' ἕνα πλόχιμου ἄλας.

πλουμβούθ' τό, στολίδι, πλουμίδι.

πόντθ' τό, βρασμένο τσίπουρο μὲ ζάχαρη (θερμαντικό).

πόρ'γμα τό, 1) βρέφος ποῦ γεννιέται νεκρό, μὲ ἀποβολή, 2) ἄκαιρη βλάβη.

πόταβους ἄντων., τί εἶδους, τί σόι: πόταβους ἦταν οὐ πέτ'νους, ποῦ εἶδεις;

πόταπους ἐπίθ., κατώτερος σὲ ποιότητα: δὲν εἶνι κὶ ἀνά πόταπου, ποῦ τοῦ κουρουϊδεύ'ς.

πουνγάλα ἐπίρρ., ἀγάλια ἀγάλια.

πουνδαρ'κῆς οἱ, ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ, ὅπου πατοῦν, γιὰ νὰ ἀλλάξουν τὰ μί-
τάρια.

πουνδένου, βάζω ὑποδήματο.

πουνδιθᾶ ἢ, ὑπόδηση: μὶ τ'ς κουδῆς δὲ σὶ προφταίνου πουνδιθᾶ.

πουνκάρ' τό, τὸ μαλλὶ ἑνὸς πρόβατου παρμένο κατὰ τὸ κούρεμα.

πουνκουπάρ'ς ὁ, αὐτὸς ποῦ καθορίζει, ἐκτιμᾶει τὴν ἀγροζήμια, ποῦ προκαλοῦν
τὰ ζῶα.

πουνκουπή ἢ, καθορισμός, ἐκτίμηση τῆς ζημίας: γίνγι πουνκουπή τ'ς ζημνᾶς.

πουλουγοῦμι, ἀποκρίνομαι.

πουροδαλὰς ὁ, 1) αὐτὸς ποὺ πέρδεταί, 2) μεταφ. ὁ δειλός.

πουρίχων, 1) ἀποβάλλω: πόρ'ξαν τὰ γίδ'θα, 2) φυτρῶνω ἢ βλαστάνω ἄκαιρα:

(ἄ)πόρ'ξι οὐ τόπους.

πουσταβ' τό, 1) εἶδος, ράτσα: δὲν εἶνι καλὸ πουσταβ' πρόβατα, 2) χαρακτήρας.

πόχα ἢ, 1) τὸ πάνω δέρμα τοῦ παπουτσιοῦ, 2) δίχτυ γιὰ ψάρεμα.

πράμα τό, 1) φερτηγὲ ζῶο, 2) πράγμα.

πρέκνα ἢ, περκνάδα.

πρέκναβους ὁ, αὐτὸς ποὺ ἔχει πρέκνα.

πριτσαλῆνᾶου, ζευγαρώνω τὰ γιδοπρόβατα.

πριτσαλους ὁ, 1) τὸ ζευγάρωμα τῶν γιδοπρόβατων, 2) ἐπογὴ ποὺ ζευγαρώνουν τὰ γιδοπρόβατα.

πριτσάου καὶ πριτσανάου, 1) κάνω πράτς: πριτσανάει ἢ φουτχά, μᾶς κρένονν, 2) σκάω: πρίτσι ἀπ' τοῦ κακό τ'.

πρόσαλου τό, μικρὴ ποσότητα πρόβειο γάλα ποὺ ἀφήνουν στὸ καρδάρι, ὥσπου νὰ σηκώσει κρέμα· κατόπιν τὸ ρίχουν μέσα στὸ ὑπόλοιπο γάλα, γιὰ νὰ σηκώσει κι αὐτὸ κρέμα (κουρφή), ἀπ' τὴν ὁποία βγάζουν τὸ βούτυρο.

προυγάου, κάνω τὸ κοπάδι νὰ σκορπίσει τρομαγμένο.

προύχαβους ἐπίθ., ἀφράτος.

πρόφκα ἢ, ψημένο καλαμπόκι («πὸπ κόρν»).

π'σώκουλα ἐπίρρ, πίσω πίσω: τί πααίντς ἔτσ' π'σώκουλα.

π'τάρ' τό, μικρὴ κουλούρα γιὰ τὸν ἔσπερινό.

πυκνάδα ἢ, πυκνὴ σήτα.

P

πέθιλους ἐπίθ., ἀκατάστατος στὸ ντύσιμό του, στὶς ἐργασίες του.

πέντζιλου ἐπίθ., κουρελιάρης.

πέντζιλου τό, κουρελιασμένο ροῦχο.

πέουλου τό, 1) κανονικὸς ρυθμός: νὰ κάντς τ'ς δ'λὲς μὲ πέουλου, 2) κατάλληλη εὐκαιρία: πρέπ' νὰ βρεῖς τοῦ πέουλου κάθι δ'λᾶς.

ρημάδ'κους ἐπίθ., ἔρημος (χρησιμοποιεῖται συχνὰ σὰν βρῖσιὰ γιὰ ζῶα καὶ πράγματα): τοῦ ρημάδ'κου τοῦ μβλάρ' τοῦ ρημάδ'κου τοῦ σπῖτ'.

ριβάν' τό, ρυθμικὸ τρέξιμο ἀλόγου ἢ μουλαριοῦ.

ριβανλίτ'κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ τρέχει μὲ ριβάν'.

ριδιλάζου δουλεύω νωχελικά, ἀδιαφορῶ γιὰ τὴν προκοπὴ μου.

ριζάφτ' τό, ἡ ρίζα τοῦ ἀφτιοῦ, τὸ μέρος τοῦ κρανίου ποὺ εἶναι κοντὰ στὸ ἀφτί.

ριζὸ τό, οἱ πρόποδες τοῦ βουνοῦ ἢ τοῦ λόφου.

ριντζιλάζου, καταξεσχίζω τὰ ροῦχα, τὰ κατακουρελιάζω.

ρ'μάν' τό, 1) τὸ δάσος: μὶ μῆνὰ τσικουρῶνὰ δὲν κόβιτι τοῦ ρ'μάν', 2) στὸν πληθ.
οἱ ἐρημιές: πῆρι τὰ ρ'μάνα.
ρῶγα ἢ, τὸ ποσὸ ποῦ συμφωνήθηκε ὡς πληρωμὴ γιὰ τὸ φύλαγμα κάθε γιδοπρό-
βατου: πόσου ρῶγα πληρῶν' αἶ στον χουρῶ σας;—Λέκα δραχμὲς τοῦ κιφάλ'.
ρῶκα ἢ, ὁ «στάχυς» τοῦ καλαμποκιοῦ.
ρόπουτους ὁ, κρότος ἀπὸ πέσιμο ἀντικειμένου, θόρυβος.
ρόσους ἐπίθ., κοκκινωπός.
ρουπουτάου, κάνω θόρυβο χτυπώντας ἀντικείμενα.
ροῦχος ὁ, 1) τὸ μάλλινο ὕφασμα: ὡσπου νὰ κόψου ροῦχου κι ὡσπου νὰ τῆς
τοὺν ράφου, τραγούδι τοῦ γάμου, 2) κατακόκκινος: ἀπ' τοῦμ βουλὸ τοῦμ ηι-
ριτὸ γίνγι ροῦχους στὰ μούτσина.
ρουχῶνου, 1) κατακοκκινίζω ἓνα ἀντικείμενο μὲ τὴ φωτιά, 2) κοκκινίζω τὸ σί-
δερο στὴ φωτιά.

Σ

σάδ' τό, 1) ἐπίπεδο μέρος, 2) λιβάδι.
σάζου, 1) διορθῶνα 2) ἰσοπεδῶνω.
σάικους ἐπίθ., 1) φιλάσθενος, 2) ἀνισόρροπος, 3) ἐτοιμόρροπος.
σαίτ' τό, 1) γεράκι ποῦ φτεροζυγιάζεται στὸν ἀέρα, 2) συνεκδοχ. γιὰ πρόσι,
τετραπέρατος.
σαίτα ἢ, 1) ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ, μὲ τὸ ὁποῖο περνοῦν τὸ ὑφάδι, 2) ξύλινο
βέλος σὲ παιδικὸ παιχνίδι, 3) εἶδος φιδιοῦ ποῦ ἐπιτίθεται.
σακάς ὁ, ἀστεῖο: δὲ σ'κῶν' σακάδης σὺτός.
σαλαμούρα ἢ, 1) ἄρμη, 2) πολὺ ἄλμυρό: γίνγι τοῦ φαῖ σαλαμούρα.
σαλάτα ἢ, 1) τὸ ἀγγουράκι, 2) τὸ κοινὸ σαλάτα.
σαλαχῶν, τριγυρίζω ἐδῶ κι ἐκεῖ ἄσκοπα: ποῦ σαλαχῶς ὄλ' μέρα, οὐρὲ κουψό-
χρονου;
σαλαχῶς ὁ, αὐτὸς ποῦ τριγυρνάει ἐδῶ κι ἐκεῖ ἄσκοπα, ἀνέμελα.
σαλεύου, 1) ἀλλάζω θέση: σάλιφι ἀπ' τοὺν δόπου σ', 2) κουνιοῦμαι: δὲ σαλέβ'
φύλλου, 3) τρελαίνομαι: πάει, σάλιφι αὐτός.
σάλιμα τό, 1) ἀλλαγὴ θέσεως, 2) κούνημα, 3) τρέλα.
σάλτς ἄκλ., πολὺ ἄλμυρό: δὲν ἀρώιτι τοῦ τυρί, εἶνι σάλτς.
σάματ', 1) σάμπως: σάματ' ἄκ'σα ρόπουτου; 2) μήπως: σάματ' ἤρθις καμῆνὰ
φουρά;
σαπίμ' τό, σάπιος: πέταξ' του αὐτὸ τοῦ ξύλου, εἶνι σαπίμ'.
σαπλαμάς ὁ, ἐπίθ., 1) τεμπέλης, 2) μεγαλόσωμος καὶ τεμπέλης.
σαπλαούρας ἐπίθ., τεμπέλης, ἀργοκίνητος.
σάρβα ἢ, τὸ πρῶτο ἀπονέρι ἀπὸ τὸ πλύσιμο τοῦ μαλλιοῦ τῶν προβάτων (τὸ
χρησιμοποιοῦν γιὰ ὕλη ποῦ «κόβει» τὴ λιγδιὰ τῶν ρούχων).

σαρμάντζα ἤ, ξύλινη κούνια μωροῦ.
σαχαμέλις ἐπίθ., ἐλαφρόμυαλος, σαχλός.
σαχάν' τό, χάλκινο πιάτο.
σάχλας ἐπίθ., σαχλός.
σαχλεύου, ξεγελῶ κάποιον μὲ ὑποσχέσεις καὶ τάματα.
σαψαλάζου, γεράζω πολὺ καὶ γίνομαι τελείως ἀνήμπορος, καταβεβλημένος:
τί κἀν' οὐ πάππους;—σαψάλασι δίπ'.
σέδρα ἤ, ἀμιλλα: ἔβαλαν σέδρα πλὴς θὰ βιτίσ' ἀμβρῦτιρα τὸν ἔργου.
σεία τά, τὰ πράγματα πού χρησιμοποιοῦνται σὲ κάθε περίπτωση: *βίτασαν*
τοῦ χουράφ', ἔμασάμαν τὰ σεία κι ἔφκαμαν.
σέμβρους ὁ, συνέταιρος στίς γεωργικὲς ἐργασίες. (Λέγεται κυρίως γι' αὐτοὺς
πού διαθέτουν ἀπὸ ἓνα βόδι καὶ συμφωνοῦν νὰ κάνουν μαζί τὰ χωράφια).
σέρονου, εἶμαι στὸν ὄργασμό: σέρον' ἢ φουράδα.
σιδηρουχόρτ' τό, χόρτο, ἀγριοσίταρο.
σικλέτ' τό, στενοχώρια.
σικλιτίζουμι, στεναχωριοῦμαι.
σιμβρεύου, γίνομαι σέμπρος μὲ κάποιον.
σινάου, παροτρύνω τὰ σκυλιὰ νὰ ἐπιτεθοῦν λέγοντάς τα σ!...σ!...σ!...
σίνδας, ὅταν: *σίνδας πᾶς στήν ἰνγλησά*.
σινδόρῳα τά, 1) κομματιασμένα ροῦχα, παλιόρουχα: *μὴῆκίς μὲ κινούρῳου παλ-*
τὸ στοὺν λόγγου κὶ τό 'κανίς σινδόρῳα, 2) κομμάτια: *Παναῖα μ'*, νὰ τὸν
φέρουν σινδόρῳα.
σινδόρ'ς ὁ, 1) κουρελής, 2) ἐπίθ. σὲ Σαρακατσαναίους.
σιρκός ἐπίθ., ἀρσενικός.
σιρκουβότανου τό, βότανο πού τὸ ἔπαιρναν οἱ γυναῖκες γιὰ νὰ γεννήσουν ἀγόρια.
σιρμαγὰ ἤ, τὸ ἀρχικὸ χρηματικὸ κεφάλαιο.
σκάλα ἤ, 1) κοινό, 2) κόψιμο σὲ ξύλο σὲ μορφή σκαλοπατιοῦ.
σκαμάνῳ' τό, 1) μικρὴ τουλούπα μαλλιοῦ, 2) μεγάλες νιφάδες χιονιοῦ.
σκαῖνάζου, 1) ἐσκεμμένα προσπαθῶ νὰ στεναχωρήσω κάποιον, 2) ἐπιδεικνύο-
μαι μὲ λόγια καὶ ἔργα, μὲ σκοπὸ νὰ φέρω σὲ δύσκολη θέση κάποιον ἄλλο.
σκαντζιλήθρα ἤ, σπίθα φωτιᾶς.
σκαργάζου, 1) στήνω: *τοὺν σκάρῳασι τοὺν ἀργαλό*, 2) συγκροτῶ: *τ'ν σκάρῳασι*
τ'μ βαρέα, 3) συνταιριάζω: *ποῦ τὰ σκάρῳάίς αὐτὰ τὰ ψέματα*.
σκαργάτ'ς ὁ, 1) καβαλάρης πού προπορεύεται τῆς γαμηλίου πομπῆς, γιὰ νὰ
ἀναγγεῖλει τὴν ἀφιξή της, 2) πυροβολισμὸς κατὰ τὴν ἀφιξὴ τοῦ σκαργάτη.
σκαργώτ'ς ὁ, προδότης.
σκαρίῳα τά, 1) κοινό, 2) φιλοδώρημα γιὰ τὸ καλὸ ἄγγελμα.
σκαρνάου, ξυπνῶ τὸ κοπάδι τῆ νύχτα καὶ τὸ ὀδηγῶ στὴ βοσκή.
σκάρους ὁ, 1) τὸ ὀδήγημα τοῦ κοπαδιοῦ τῆ νύχτα γιὰ βοσκή, 2) ἀργὸς ποιμε-
νικὸς σκοπός.

- σκέμ'* τὸ (καμιὰ φορὰ προφέρεται καὶ *σκέμβ'*), 1) μέγας καὶ ἀπότομος βράχος, 2) ἀπότομο πέτρινο κόψιμο βουνοῦ.
- σκιβρώνου*, στραβώνω.
- σκιζάρα* ἢ, 1) σχιστὸ καυσόξυλο, 2) σχιστὸς πάσσαλος γιὰ φράξιμο.
- σκλάμκα* ἢ, 1) κομμάτι ἄχυρο, 2) κομμάτι καλαμιᾶς δημοτριακῶν.
- σκ'λίδ'* τὸ, σκελίδα: ἓνα *σκ'λίδ'* σκόροδου.
- σκόρογμα* τὸ (καὶ *σκόρομα*), 1) ὁ ἄσχημος σὰν σκιάχτρο, 2) βρисиά: οὐ νὰ χαιθεῖς, *σκόρογμα*.
- σκοῦλος* ὁ, τὸ πίσω μέρος τοῦ τσεκουριοῦ, τοῦ σκεπαριοῦ, καὶ γενικὰ τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων ποὺ ἔχουν στελιάρη.
- σκουνδὸς* ἐπίθ., καημένος, κακόμοιρος, κακοπαθημένος.
- σκορπίδ'* τὸ, 1) φυτὸ μὲ φαρμακευτικὴς ιδιότητες, γιὰ νὰ σκορπίζει τὸν πόνο καὶ τὸ πρήξιμο, 2) θρύψαλο: *ἔπισι τὸν ποτηρὸν κὶ γίγχι σκορπίδ'γα*.
- σκουτὶ* τὸ, 1) φόρεμα, 2) σκέπασμα γιὰ τὸν ὕπνο.
- σκουτίζουμι*, 1) στεναχωριέμαι, 2) φροντίζω: *διπ δὲ σκουτίζιτι γὰ τὰ πιθ'γά τ'*.
- σκουτ'κά* τὰ, τὰ εἶδη τῶν ὑφαντῶν: *ἔπλυνα ὄλα τὰ σκουτ'κά*.
- σκουτ'κὸς* ἐπίθ., συμπαθητικὸς.
- σκρουμβίζου*, κατακαίω.
- σκροῦμβους* ὁ, ὅ,τι ἀπομένει μετὰ τὸ κάψιμο ὑφάσματος (τὸ χρησιμοποιοῦν γιὰ αἰμοστατικὸ τοποθετώντας το σὲ πληγές).
- σκόφα* ἢ, γουρούνα.
- σ'μαδ'γακὸς* ἐπίθ., 1) σημαδεμένος, 2) χαρακτηριστικὸς: *αὐτὰ ποὺ γίνουνδι τούτ' τ'ν ἱπουχὴ εἶνι χνέρ'γα σ'μαδ'γακά*.
- σ'μάργα* τὰ, θάμνοι, κοντὲς βελανιδιές, κοντόκλαρα.
- σουβλιμάς* ὁ, σούβλα γεμάτη κρέας, ψητὸ ἢ ἄψητο.
- σουβέτ'* τὸ, 1) μουσικὴ τραπεζιοῦ, 2) ἄργος μουσικὸς σκοπός.
- σουβιτάου* (καὶ *σουβιτίζου*), παίζω μὲ μουσικὸ ὄργανο ἄργὸ σκοπὸ.
- σουγλί* τὸ, τὸ σουβλί.
- σουγλίζου*, σουβλίζω.
- σουγὰρ* τὸ, 1) ἄρνι ἢ κατσίκη ποὺ γεννήθηκε τελευταῖο, 2) τὸ στερνοπαίδι.
- σούδα* ἢ, 1) τὸ κύριο ρέμα ποταμοῦ ἢ χειμάρρου, 2) ἡ λάσπη καὶ τὸ νερὸ ποὺ κατεβάζει ὁ γείμαρρος.
- σουκόλ'* τὸ, 1) παλιόπαιδο, 2) μικρὸ στὸ ἀνάστημα καὶ στὴν ἡλικία.
- σουλπί* τὸ, τριγωνικὸ πλέγμα μὲ βέργες ἰτιᾶς, κατάλληλο γιὰ ψάρεμα στὸ ποτάμι.
- σούμαρα* τὰ, ξερόφυλλα, ξερόχορτα.
- σούμκα* ἢ, κοντόχοντρη *ρόκα* καλαμποκιοῦ.
- σουρβαλάζουμι*, σωριάζομαι κάτω, καταρρέω.
- σουρέτ'* τὸ, κατατομή, τὸ κόψιμο, τὸ σχέδιο, τὸ εἶδος.
- σουρκα* ἢ, καθετὶ ποὺ κάνει τὸ νερὸ τῆς πηγῆς νὰ ρέει σὰν ἀπὸ στόμιο.

δοῦτους ἐπίθ., τὸ κατσίκι, τὸ πρόβατο καὶ ἡ ἀγελάδα ποῦ δὲν ἔχει κέρατα.
δοῦφαρα τά, 1) τὰ ροκανίδια τῶν ξυλουργῶν, 2) τὰ ροκανίδια ποῦ παρασύρονται ἀπ' τὸν ἀέρα, 3) πράγματα γιὰ πέταγμα.
δοῦφρα ἢ, 1) ζάρα ἢ δίπλα σὲ ὕφασμα, 2) ζάρα σὲ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου, 3) κλοπή.
δοῦχλαβους ἐπίθ., ζαρωμένος, χωρὶς χυμούς.
σπουλάκ', εὐτυχῶς, δόξα τῷ Θεῷ: *σπουλάκ' ἔβριξι κὶ γίνγαν τὰ σπαρτά'* σπουλάκ' βγήκει τοῦ πιδί τ' καλὸ κὶ τὸν τηράει.
σταλίζου, μένω στὸν ἥσκιο κατὰ τὶς ζεστὲς ὥρες τοῦ καλοκαιριοῦ.
σταλίκ' τό, μεγάλος πάσσαλος.
στάλους ὁ, σκιερὸ μέρος, ὅπου κάθονται τὰ ζῶα κατὰ τὶς ζεστὲς ὥρες τοῦ καλοκαιριοῦ.
σταυρουμένα ἢ, ἡ μάνα τοῦ ἀδερφοποιοῦ.
σταυρουγάννακα τά, ἄγρια λουλούδια ποῦ τὰ κλωνάρια τους σχηματίζουν σταυροῦ. Μὲ σκελετὸ τὰ σταυρογιάννακα, δένοντας πάνω τους ἄγρια λουλούδια (*γαννάκα*), φτιάχνουν ἄνθινο σταυρὸ καὶ τὸν βάζουν στὴ σκεπή τοῦ σπιτιοῦ κατὰ τὴ γιορτὴ τ' Ἁι-Γιαννιοῦ (24 Ἰουνίου).
στειρουβότανου τό, χόνδρινος βῶλος, ὅσο ἓνα φουντούκι, ποῦ, ὅπως πιστεύουν οἱ χωρικοί, βρίσκεται στὸ λαιμὸ τῶν στείρων γιδοπροβάτων. "Ὅποιος θὰ φάει ἀπ' αὐτό, ἔστω καὶ ἐλάχιστο, μένει στεῖρος ἐφτά χρόνια.
στί, προτροπὴ γιὰ νὰ βαδίσουν τὰ γαῖδουράκια.
στιφάν' τό, σχιστολιθικός βράχος ποῦ ἐξέχει σὲ γκρεμὸ σὰν γείσωμα.
στ'μόν' τό, τὸ στημόνι τοῦ ἀργαλειοῦ.
στοῦμβους ὁ, 1) πέτρινο ἢ ξύλινο γουδί, 2) τὸ γουδοχέρι.
στουραβγάζου, γίνομαι ἄχαρος, χάνω τὴ χαρούμενη ὄψη: *ἔφκι οὐ κόσμος κὶ στουράβγασαν τὰ χουργά*.
στούραβους ἐπίθ., ἄχαρος: *χουρὶς βγούλὰ εἶνι στούραβους οὐ γάμους*.
στονχάζουμι, ἀναθυμοῦμαι, θυμοῦμαι, συλλογιέμαι.
στράφτου, ἀστράφτω.
στρέκλας ὁ, ἔντομο, μύγα ποῦ τσιμπάει τὰ βόδια τὸ καλοκαίρι.
στρικλάζου, τρέχω ξέφρενα γιὰτὶ μὲ τσίμπησε ὁ *στρέκλας* ἢ γιὰ νὰ μὴ μὲ τσιμπήσει.
στριματίζου, σκάβω βαθιὰ τὸ χωράφι καὶ τὸ καθαρίζω ἀπὸ τὶς πέτρες, τὶς ρίζες καὶ ὅ,τι ὑπάρχει μέσα σ' αὐτό.
στρουμβλάρ' τό, ὁ στύλος ποῦ βρίσκεται στὸ κέντρο τοῦ ἄλωνιοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο δένουν τὰ ζῶα ποῦ περιφέρονται γιὰ νὰ ἄλωνίσουν τὸ σιτάρι.
στρουμβούλ'κους ἐπίθ., στρουμπουλός, κοντόχοντρος.
στρουόγκα ἢ, ἀπλὸ τυροκομεῖο.
σουραγὰ ἢ, 1) τὸ σχοινὶ ποῦ δένουν τὸ καπίστρι γιὰ νὰ σέρνουν τὰ ζῶα, 2) κάθε παρόμοιο σχοινί.

σφαγάρ' τό, 1) κερωτίδα, 2) πληγή, πολλά αἵματα.
 σφοῦνγους ὁ, ἐργαλεῖο μέ τό ὁποῖο σκουπίζουν τό φοῦρνο προτοῦ φουρνίσουν
 τό ψωμί.
 σφουνδύλ' τό, 1) τό σφονδύλι τῆς ρόκας, 2) γυροβολιά: *τοὺν ἐπῆλακι κί τοὺν
 ἤφιρι σφουνδύλ'.*
 σ'χαίνουμι, σιχαίνομαι.
 σών', ἀρκεῖ, φτάνει, σταμάτησε.
 σώνουμι, 1) γλυτώνω, σώζομαι, 2) ἀδυνατίζω: *μέρα μί τ' μέρα σώνιτι.*

Τ

ταζέτ'κους καί ταζέδ'κους ἐπίθ., φρέσκος, τῆς ὥρας.
 ταίμ' τό, μερίδα φαγητοῦ, καθορισμένο σιτηρέσιο.
 ταϊστάρ' τό, σακούλι γιά τήν ταγή τῶν ζώων πού τό κρεμοῦν στό λαιμό τῶν
 ζώων.
 ταλαγάν' τό, φορετὴ κάπα ἀπὸ καθαρό μαλλί.
 ταμάμ, ἴσια ἴσια.
 ταμαχά ἡ, ἡ λαιμαργία.
 ταμαχάρ'ς ὁ, λαίμαργος, ἀχόρταγος, ἀπληστος.
 ταμαχεύου, εἶμαι λαίμαργος.
 ταράφ' τό, ὁμάδα ὁμοίων ἀτόμων, σόι, γενιά.
 ταρνανίζου, 1) χορεύω μικρὸ παιδί στά χέρια μου τραγουδώντας *ταρνανά ταρ-
 νανά*, 2) περιποιοῦμαι κάποιον σάν νά 'ναι μικρὸ παιδί.
 ταρναρίζου, βλ. *ταρνανίζου*.
 ταρταβίχ' τό, ὁ κοριός.
 ταχά ἐπίρρ., αὔριο.
 τέζα ἄκλ., 1) τεντωμένος, 2) μεταφ. νεκρός.
 τζαβουλάρ'ς ἐπίθ., ζαβολιάρης.
 τζαβουλίχ' τό, ζαβολιά, παγαποντιὰ στό παιχνίδι.
 τζαβουλῆχά, βλ. *τζαβουλίχ'.*
 τζαμάλα ἡ, φωτιά μὲ μεγάλες φλόγες.
 τζαμάρα ἡ, 1) ἡ μεγάλη φλογέρα, 2) ἀργὸ ποιμενικὸ τραγούδι πού παίζεται
 μὲ βιολί.
 τζαναβέτ'ς ἐπίθ., ἀνάποδος ἄνθρωπος.
 τζανδίλα ἡ, μάλλινη σακούλα, μὲ τήν ὁποία στραγγίζουν τό τυρί.
 τζαδὲ ἡ, ἡ γυναίκα τοῦ δρόμου.
 τζαδὲς ὁ, δημόσιος δρόμος, ἴσιος καί φαρδύς δρόμος.
 τζαδίρ' τό, 1) σκηνή, 2) πρόχειρη καλύβα ἀπὸ ξύλα καί κλαδιά.
 τζιβὸς ἐπίθ, αὐτὸς πού ἔχει μικρὰ μάτια.
 τζιβουμάτ'ς, θηλ. -άτου, αὐτὸς πού ἔχει μισόκλειστα ἢ πολὺ μικρὰ μάτια.

- τξίβώνου ρ., 1) μισοκλείνω τὰ μάτια, 2) χαμηλώνω τὸ φῶς τῆς λάμπας τόσο, πὺ μόλις μπορῶ νὰ διακρίνω τὰ πράγματα.
- τξίλατεύου, κατακρεουργῶ, κατατυραννῶ, καταπονῶ.
- τξίλάτ'ς ὁ, δήμιος, τύραννος.
- τξιοιμές ὁ, 1) ζημία, πρόστιμο: πλήρουσα κάμβουσους τξιοιμέδισ ἰφέτου, 2) συνεκδ. γιά πρόσ. ἐπιζήμιος, ἄχρηστος: ἀγόρασα ἕνα φουρτζῆάρ'κου μβλάρ', πού 'νι διπ τξιοιμές.
- τξιοιμιτάου, κάνω ζημιά.
- τξιοτζῆάρ'ς ἐπίθ., κουρελιάρης.
- τξουλβές ὁ, πορτοφόλι.
- τξούμα ἡ, μεγάλο πέτρινο ἢ ξύλινο γουδί.
- τξουμάκ' τό, 1) ἡ ξύλινη σφαιρική βάση τῆς τξουμάκας, 2) τὸ ξύλο μὲ τὸ ὅπουο χτυποῦν οἱ ὄργανοπαῖχτες τὸ μεγάλο νταούλι, 3) συνεκδ. γιά πρόσ. ξεροκέφαλος, κουτός.
- τξουμάκα ἡ, ραβδί μὲ σφαιρική βάση, πὺ τὸ κρατοῦν τὰ παιδιά, ὅταν λένε τὰ κάλαντα τῶν Χριστουγέννων.
- τξούφ' τό, ἀστοχία στὸ παιχνίδι.
- τξούφα ἡ, τούφα μαλλιῶν ἢ φτερῶν.
- τξούφκα ἡ, ἡ φούντα τῶν μαλλιῶν πὺ ἀφήνουν οἱ κουρεῖς στὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ κεφαλιοῦ τῶν μικρῶν παιδιῶν.
- τξουφουλάτους, θηλ. -άτα, αὐτὸς πὺ ἔχει λοφίο ἀπὸ φτερὰ ἢ μαλλιά: τξουφουλάτα κότα = κότα μὲ λοφίο.
- τξοῦφος ὁ, βλ. τξούφ'.
- τηράου, 1) βλέπω, παρατηρῶ 2) φροντίζω.
- τιζαρίζου, τεντώνω.
- τιμαρεύου, περιποιοῦμαι, διευθετῶ.
- τιμβίχ' τό, αὐστηρὴ σύσταση καὶ προειδοποίησι.
- τιδκίν'κους ἐπίθ., γρήγορος, σβέλτος.
- τ'λίχτρα ἡ, τὸ μέρος ὅπου τυλίγουν τὸ στημόνι στὸ ἀντί. Μιὰ συγκεκριμένη τοποθεσία πὺ χρησίμευε γιά τὴ δουλειὰ αὐτὴ λέγεται Κ'λίχτρα (<τυλίχτρα).
- τ'λούπα ἡ, 1) τουλούπα: μὲν τ'λούπα μαλλί, 2) μεταφ. ἀτάσπρος: γίνταν τ'λούπα τὰ μαλλιά σ'.
- τ'λουπώνου, τυλίγω μὲ ὕφασμα κάτι (ὅπως μαζεῖουν τὸ μαλλί σὲ τουλούπα)
- τόκα ἡ, χειραψία: ἔλα μὲνὰ τόκα.
- τόπκα ἡ, τόπι ἀπὸ πανιά (παιδικὸ παιχνίδι), τόπι.
- τουπχάρ'κα ἐπίρρ., κατὰ τόπους, ἐδῶ κι ἐκεῖ: ἔκανι χουρῶφ' τουπχάρ'κα.
- τουπχάρ'κους ἐπίθ., ὁ κατὰ τόπους, ἀνομοιόμορφος: ἔβαψι τουπχάρ'κου τοῦ δέμ'του.
- τουπχάτ'κους ἐπίθ., λέγεται γιά κάθε πληρωμὴ πὺ ἔχει σχέση μὲ ἕκταση γῆς (ἐνοίκιο, φόρος, εἰσφορά).

τουρκανάκατους ἐπίθ., ἄνθρωπος μὲ κακὴ συμπεριφορά, συμπεριφορὰ Τούρκου
(λέγεται σὰν βρισιὰ γιὰ τὰ ἄτακτα παιδιὰ).

τουρκὶ τό, στεφάνι βαρελιοῦ.

τουρκοῦλ' τό, βλ. τουρκανάκατους.

τουρὸς ὁ, ἕχνος βαδίσματος.

τουρτούρα ἡ, τρυγόνι.

τράτους ὁ, περιθώριο: *τιζάρ' σ' του ἀκόμα τὸν ράμμα, ἔχ' τράτου.*

τρίμμα τό, ψίχουλο, θρύψαλο.

τρούμβα ἡ, τόπι ὑφάσματος: *μὲνὰ τρούμβα δὲμ' του πάει χαμένον.*

τρομβούκ' τό, 1) καλοθρεμμένος, παχουλός, 2) ὑγιής.

τρόχαλου τό, στρογγυλὴ ποταμίσιχ πέτρα.

τρηπουχέρ' ἐπίθ., σπάταλος.

τσαγούν' τό, σαγόνι.

τσάκ' τό, δισάκι.

τσακίραβους ἐπίθ., ἀλλήθωρος.

τσακίρ' κους ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ θέλει καὶ ἀλληθωρίζει.

τσακλατάου, ἔχω διαλείψεις, εἶμαι τρελός.

τσάκνου τό, 1) λεπτὸ ξερόκλαδο, κλωνάρι χωρὶς φύλλα, 2) μεταφ. λεπτός: *πουλὸ
ἀχάμνι τὸν πιδί, γίνγι διπ τσάκνου.*

τσαμανδάν' τό, ἀνδρικό φόρεμα, σὰν κεντημένο γιλέκο.

τσαμῆς ὁ, 1) χαίτη, 2) μεταφ. τὸ μαλλιά τοῦ κεφαλιοῦ.

τσανγάδα ἡ, γίδα ἢ πρόβατο ποὺ ἔχασε κατὰ τὴ γέννα τὸ μικρὸ του, ἐξακολου-
θεῖ ὅμως νὰ βγάζει γάλα.

τσανγαρ' σούλ' τό, τσαγκαροσοῦγλι.

τσάπκα ἡ, στρογγυλὸ καπέλο, χωρὶς γεῖσο.

τσαπουργάζου, τρυπῶ, πληγώνω μὲ μυτερὸ ἀντικείμενο.

τσάπους ὁ, 1) τράγος, 2) σενεκδοχ. δυνατός.

τσαπράξα τά, ἀσημένιες ἀλυσίδες ποὺ στόλιζαν τὸ στῆθος τῶν φουστανελο-
φόρων.

τσαπάρα τά, οἱ πόρπες πάνω στὶς ὁποῖες προσαρμόζονται τὰ τσαπράξα ἢ
ἡ ζώνη.

τσαρές ὁ, διάθεση, ὄρεξη: *δὲν τὸν γλέπου καλὰ τὸν πιδί σήμιρα, κάπους τὸν
χάλασι οὐ τσαρές τ'.*

τσάρκους ὁ, ξύλινο χώρισμα μέσα στὸ μαντρί, ὅπου βάζουν τὰ ἄρνια καὶ τὰ
κατσίκια, γιὰ νὰ μὴ θηλάζουν.

τσαρ' χόσκ' νου τό, σχοινὶ μὲ τὸ ὁποῖο δένουν τὰ τσαρούχια.

τσάτ-πάτ ἐπίρρ., 1) ἐδῶ κι ἐκεῖ: *ἔφκι (ἔφυγε) τὸν χόν', τσάτ-πάτ ἔχ' ἀκόμα,
2) ἔτσι κι ἔτσι: τσάτ-πάτ ξέρου τ' ἄρβανίτ'κα.*

τσάταλος ὁ, 1) δυνατὸ, ἡχηρὸ χτύπημα: *τοῦ 'δουκα ἔναν τσάταλου,* 2) κατα-
στροφή: *τοῦ 'ρθι ἕνας τσάταλος.*

τσατί τό, ξύλινος σκελετός σκεπῆς.
τσατίζου, φτιάχνω *τσατί*.
τσατιμάς ό, ξύλινος μεσότοιχος σοβαντισμένος με λάσπη ἢ κονίαμα.
τσατσαβῆ ἢ, παλαβωμάρα, ἀσυλλόγιστη ἐνέργεια.
τσατσαβους ἐπίθ., 1) ἐριστικός, 2) ἀσυλλόγιστος, παλαβός.
τσατσακα ἢ, 1) πήλινο κύπελλο, με τὸ ἑποῖο πίνουν τὸ γάλα ἢ τὸ τσάι, 2) μικρὸ
 κονδυλόρριζο φυτὸ πρὸς τὸ κόνδυλός του περιβάλλεται ἀπὸ δακτυλιδωτὸ πε-
 ρίβλημα καὶ τρώγεται ὠμός.
τσαφ ἢ, διαπεραστικὸ κρῦο.
τσαφίζουμι, σκάει τὸ δέρμα μου ἢ βγάζω σπυράκια στὰ χεῖλη ἀπὸ τὸ κρῦο.
τσέπουρου τό, σουβλερό, μυτερὸ ξύλο, σχετικὰ μικρό.
τσέρα ἢ, τσίχλα (κίχλη).
τσέρνα ἢ, φλοκάτη, βελέντζα.
τσέρους ό, βλ. *τσιράδ*.
τσέτλα ἢ, τετράπλευρο λεπτὸ ξύλο, σὰν χάρακας. Πάνω σ' αὐτὸ με διαφορὲς
 ἐγκοπὲς οἱ βοσκοὶ καταγράφουν τὴν ποσότητα τοῦ γάλακτος ποὺ δικαιούται
 καθένας τους κατὰ τὴ συναιτερικὴ τυροκόμηση.
τσέτνα ἢ, ἀνατριχίλα, ρίγος.
τσίβιξ τό, 1) λιθαράκι ποὺ βάζουν γιὰ νὰ στερεώσουν τὶς πέτρες στὸν τοῖχο,
 σφήνα, 2) τὸ καλομπαλωμένο ροῦχο ἢ κάλτσα: σ' τοῦ *μβάλουσα τοῦ παν-*
διλόν, σ' τὸ *ῥάσα τσίβιξ*.
τσιβούρα ἢ, δυνατὸ καὶ διαπεραστικὸ κρῦο.
τσιβουρίζ, φυσᾶ παγερὸς ἄνεμος.
τσιλιλίτ κους ἐπίθ., ό ντυμένος με καλὸ γοῦστο, αὐτὸς ποὺ δὲν κολλάει τρίχα
 ἐπάνω του.
τσιμα ἢ, 1) στὴ φρ. *μῆνὰ τσίμα* = λίγο: *μοῦ ἔδουκε μῆνὰ τσίμα βούτυρου*, 2)
 ἐπίρρ., λίγο: *νό μ' τσίμα τυρί*.
τσιμουτχά ἢ, τσιμουδιά, ἡσυχία.
τσιμ'σά ἢ, τσίμπημα.
τσινγίστρα ἢ, 1) μάγισσα τσιγγάνα, 2) παιχινιδιάρα γυναίκα ἢ κόρη.
τσιντζιλίξ, φωτίζει καὶ καίει δυνατὰ ό ἥλιος.
τσιντζιλνάει, ό ἥλιος λάμπει ἐκτυφλωτικά.
τσίντζιρας ό, ό τζιτζικας.
τσίπ τό, μυτερὴ ἄκρη: τοῦ *τσίπ* ἀπ' τοῦ *χουράφ*.
τσίπαβους, αὐτὸς ποὺ ἔχει στρωτὴ μύτη, με μικρὴ προεξοχὴ πρὸς τὰ κάτω.
τσιπούνα ἢ, μάλλινο πανωφόρι, χωρὶς μανίκια.
τσιράδ τὸ (καὶ *τσέρους* ό), πλατύφυλλη βελανιδιά.
τσιράπ τό, μάλλινη κάλτσα.
τσιραπόσ κ'νου τό, σχοινὶ με τὸ ὁποῖο συγκρατοῦν τὴν κάλτσα.
τσιτνάζου, ἀνατριχιάζω, ἔχω ρίγος.

- τσιτώνου, παραγεμίζω, γεμίζω κάτι πατητά.
 τδόκαλου τό, τὸ ξεσπυρισμένο στάχυ τοῦ καλαμποκιοῦ.
 τδὸλ' τό, κουρέλι.
 τδὸρβα ἦ, 1) σούπα τραχανάς: ἔφαγα τδὸρβα, 2) ἄνω κάτω: μάλουσαν κὶ γίν-
 γαν τδὸρβα.
 τδὸρτσα ἦ, δοθιήνας, καλόγερος.
 τδότηου ἐπίρρ., πολὺ λίγο, τόσο λίγο.
 τδουκαλνάου, εὐνουχίζω τοὺς τράγους καὶ τὰ κριάρια μὲ χτύπημα στὴ βάση
 τῶν ἀδένων τῶν ὄρχεων.
 τδουκάν' τό, 1) σφυρί, 2) ρόπτρο, 3) σουβλερός πόνος: ἔχου κἀτ' τδουκάνα στὰ
 δόνδρα, ἄσ' τσ.
 τδουκανάου, 1) χτυπῶ τὴν πόρτα μὲ κάτι σκληρό: ἄσ' τον αὐτόν, θά' ρθ' πάλι
 νὰ μ' τδουκανίς' τ' μ' βόρτα, 2) πονῶ δυνατά: μὶ τδουκανάει τοῦ δόνδ' .
 τδουκανάρους ὁ, 1) δρυκολάπτης, 2) χτίστης.
 τδουλάρα ἦ, κουρελού.
 τσουλι καὶ τσ' λι τό, τὸ πέος τῶν ζώων.
 τδουλνάου, 1) ραβδίζω τὸ δέντρο, γιὰ νὰ πέσει ὁ καρπός του, 2) χτυπῶ μὲ ραβδί,
 δέρνω.
 τδουῆλος ἐπίθ., αὐτὸς ποὺ ἔχει κοντὰ καὶ γυρισμένα πρὸς τὰ πίσω ἄφτια.
 τσουλουφρίζου, τσουρουφλίζω.
 τδουλώνου, 1) μαζεύομαι φοβισμένα: πίσου τ' φουβιρίς, ἀλλὰ μθροστά τ' τδου-
 λώντς, 2) κατεβάζω ἢ γυρίζω τ' ἄφτια πρὸς τὰ πίσω (ἐνδειξη θυμοῦ στὰ
 ζῶα): μὴ ξ' γώντς τοῦ μθλάρ', δὲν τοῦ γλέπ'ς πῶς τδουλών';
 τδούμβα ἦ, 1) ὁμάδα: οἱ κόσμους τδουῆμθς τδουῆμθς, 2) ἐξόγκωμα: ἴδουσα
 μὴ τδούμβα στοῦ χουράφ', 3) ἐπιρρηματ. ἕνα σωρό: μαζώχκαν τδούμβα
 τὰ πρόβατα ἀπ' τοῦ φόβου.
 τδουῆγους ἐπίθ., κουλός: μᾶσ' τοῦ τδουῆγου σ' ἀπ' ἰκεῖ· γιὰ ζῶα, αὐτὸ ποὺ ἔχει
 σπασμένο τὸ ἕνα κέρατο: φέρι 'ν τδουῆγα τ' γίδα.
 τδουπλάχ' τό, ἀσαμάρωτο μικρὸ πουλάρι.
 τσουπουτὸς ἐπίθ., 1) σφιχτὸς καὶ γεμάτος, 2) καλοθρεμμένος.
 τσουρ'γμα τό, τσύριγμα.
 τσουρίζω, τσυρίζω.
 τσουρτσουλουτὸς ἐπίθ., κωνικός.
 τδούτδκαλους ἐπίθ., πολὺ μικρός.
 τδούτδκανους ἐπίθ., βλ. τδούτδκαλους.
 τσουτσουράνονμι, σηκώνομαι καὶ κρατιέμαι στὰ πόδια (λέγεται γιὰ τὰ μικρὰ
 παιδιὰ): γὰ του, τσουτσουρώθ' κὶ ἄολας.

Υ

ὕπνουφάης ἐπίθ., ὕπναράς.

ὕπουργου τὸ (συνήθως στὸν πληθ. τὰ ὕπουργα), γεωργικὸ ἐργαλεῖο.

ὕψουμα τό, πρόσφορο· ἢ φρ. σηκώνου ὕψουμα = εὐχαριστῶ τὸ Θεὸ γιὰ ἓνα σημαντικὸ γεγονὸς ποῦ μοῦ ἔτυχε κάποτε.

ὕψώνου, 1) ὕψώνω τοῖχο, 2) κάνω λειτουργία στὴν ἐκκλησία γιὰ ἓνα σημαντικό γεγονός.

Φ

φαγουλάτου τό, φαγώσιμο, ὕλικὸ ποῦ γίνεται φαί.

φάρα ἢ, γενιά.

φαραδάν' τό, 1) ἀλατιέρα ξύλινη, 2) ξύλινη κουταλοθήκη.

φαρφαλνάνου, ἀναδεύω: μ' φαρφαλνάει ἓνας ψύλλους στοὺν γόρφου.

φαδῶ ἢ, 1) μάλλινη τριχιά ποῦ δένουν τὰ μικρὰ στὴν κούνια, 2) πλατιά λουρίδα δέρματος ἀπὸ μεγάλο ζῶο, ἀπὸ τὴν ὁποία κάνουν τὰ τσαρούχια (γουρ'νου-τσάρουχα, βοινιδίδα).

φαδῶννου, 1) κοινό, 2) μεταφ. σκοτώνω.

φατούρα ἢ, τιμολόγιο, κατάλογος πραγμάτων.

φέλκα ἢ, 1) φέτα ψωμιοῦ, 2) ὅ,τι μοιάζει μὲ φέτα ψωμιοῦ.

φιλά ἢ (καὶ φ'λά), φίλεμα, πρόσκληση σὲ τραπέζι: ἤμαν φ'λά σήμιρα σ'μ βιθιδά· τί καλὰ ποῦ 'νι ᾱὰ μῶὰ φιλά στὰ Γιάννινα! = τί ὠραῖα ποῦ εἶναι γιὰ ἓνα φίλεμα νὰ πᾶς... στὰ Γιάννινα!

φινέστρα ἢ, φεγγίτης τοῦ παραθυριοῦ, μαντζαλούδα: τὰ παραθύρῳα τὰ θέλου μὴ φινέστρις, ὄχ' σὰν τὰ παλιά.

φίτζα τά, εἶδος παιδικοῦ παιγνιδιοῦ.

φίτζους ὁ, 1) τὸ μικρὸ ἀβάπτιστο μωρό, 2) ἢ πλακίτσα μὲ τὴν ὁποία παίζουν τὰ παιδιὰ τὸ παιδικὸ παιγνίδι γέρους, 3) στρογγυλὴ πλάκα ποῦ παίζουν τὰ φίτζα.

φ'κάρ' τό, θήκη μαχαιριοῦ.

φᾱασίδ' τό, καλλυντικὸ.

φλόᾱ' τό, 1) φούντα μαλλιοῦ: κούριψι τὰ πρόβατα κὶ δὲ μόδουκι οὔδι ἓνα φλόᾱ' μαλλί, 2) τὸ κοντὸ γνέμα ποῦ περνοῦν στὴ βελέντζα γιὰ νὰ γίνει φλοκάτη: σήμιρα ἔγνισα τὰ φλόᾱα γιὰ τ' βιλέντζα.

φλόκους ὁ, βλ. φλόᾱ'.

φλουκάτα ἢ, μάλλινο γυναικεῖο πανωφόρι χωρὶς μανίκια.

φλωῶρους ἐπίθ., ἄσπρος: εἶχι πουλλὰ πρόβατα κὶ ἔβαλι ἄλλον τζουδάνου γιὰ τὰ λάῳα κὶ ἄλλον γιὰ τὰ φλωῶρα.

φόᾱ' τό, τὰ φύλλα ποῦ τυλίγουν τὴ ρόκα τοῦ καλαμποκιοῦ.

φόνδας, βλ. ἀφόνδας.

φότσα ἢ (λέγεται καὶ κολοκοτρώνης), σουγιάς.

φρόθνον τό, τὸ μωρὸ στὴν κούνια, τὸ βρέφος: κάμ'ς σάματ' εἶσι φρόθνου.

φούρκα ἢ, ξύλο ποὺ σχηματίζει στὴν κορυφή ἢ στὰ πλάγια μὲ ἄλλο κλωνάρι τοῦ ἕνα V.

φουρκὶ τό, τὸ ἄνοιγμα μεταξὺ τεντωμένου ἀντίχειρα καὶ δείχτη :τρία φουρκὰ κουρδέλα.

φουρκίζου, πεισμῶνω κάποιον, κάνω κάποιον νὰ θυμῶσει.

φούρλα ἢ, γυροβολιά: εἶδεις τί φουρλις φέρν' αὐτὸς στοῦ χουρῶ;

φουρνουστόμ' τό, τὸ στόμιο τοῦ φούρνου.

φουρτουτήρα ἢ, ραβδὶ μὲ διχάλα στὴν κορυφή ἢ στὰ πλάγια, γιὰ νὰ συγκρατιέται ἢ μιὰ μεριά στὸ φόρτωμα τῶν ζῶων.

φουρτζήρ'κους ἐπίθ., γιὰ ζῶα, αὐτὸς ποὺ τὸν φορτώνουν.

φούρφαλου, γεμάτο: φούρφαλου μυρμηγγις εἶνι τοῦ ψουμί.

φουρφουλάζου, παρσγεμίζω μὲ ζωντανὰ ποὺ κινιοῦνται ἄνω κάτω: φουρφούλαξι οὐ τόπους γίδγα.

φούτδους ὁ, ξάδερφος (ξάδερφούτδους)φούτδους)

φρίξ' ἢ, τρομάρα ποὺ γίνεται φοβία: πῆρα φρίξ' ἀπ' τὰ σκ'λά.

φρύνγανου τό, κατάξερο: γίνγι οὐ τόπους φρύνγανου.

φτινὸς ἐπίθ., λεπτός, φτενός: ἔπλασα φτινὰ πέτουρα γιὰ τ'μ βίτα.

φτουράω (συνήθως συναντιέται ὡς ἀπρόσωπο), 1) φτουράει = διαρκεῖ (περισσότερο): μ' φτουρ'σι τοῦ τυρὶ ἰφέτους = κράτησε περισσότερο, 2) ἔχω μεγαλύτερο ἀποτέλεσμα ἐργασίας ἀπὸ τὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλω: ἦταν καλὸ τὸ γνέμα κὶ φτουρ'σι ἢ πλέξ' = ἔπλεξα περισσότερο μ' αὐτὸ παρά μὲ ἄλλο.

φυρὸς ἐπίθ., 1) αὐτὸς ποὺ δὲ σοφιλιάζει: ἢ πόρτα εἶνι φυρῆ, 2) αὐτὸς ποὺ δὲν ἐφαρμόζει ἀκριβῶς: εἶνι φυρὸ τοῦ στ'λάρ' κὶ βγαίν' τοῦ τσαπί.

φώλ' τό, 1) τὸ αὐγὸ ποὺ παραμένει πάντα στὴ φωλιά τῆς κότας, 2) ὅ,τι παραμένει σὰν παρακαταθήκη γιὰ συρμαγὰ.

X

χαβαλὲς ὁ, ἡθικὸ ἐμπόδιο, βάρος ἀνεπιθύμητο, ἐνόχληση.

χαβάν' τό, ἐργαλεῖο ποὺ κόβει τὸν καπνὸ.

χαβάς ὁ, 1) τὸ κλίμα: ἔχ' καλὸ χαβὰ τοῦ χουρῶ' μας, 2) σιγανὸ τραγοῦδι: πάρι μας ἕνα χαβά, 3) στὸν πληθ. τὰ χαβάδγα = διασκέδαση, παιγνίδι: θελ' κὶ οὐ πάππους χαβάδγα.

χάβδα ἢ, τὸ ἄνοιγμα τῶν ποδιῶν ἀνθρώπου καθισμένου μπροστὰ στὴ φωτιά γιὰ νὰ ζεσταθεῖ.

χαβδόνου, ζεσταινομοσι καθισμένος μὲ ἄνοιχτὰ τὰ πόδια μπροστὰ στὴ φωτιά.

χαγάτ' τὸ (καὶ χαϊάτ'), ὑπόστεγο.

- χαϊβάν' τό, γάιδαρος.
 χαϊρ' τό, κέρδος, προκοπή.
 χαϊρλής (-τσα), γουρλής.
 χαϊρλίτ'κους επίθ., ό τυχερός και γουρλής.
 χάκ' τό, τό δίκιο: μὴ τοῦ τρωῶς τοῦ χάκ'.
 χαλάλ', χαλάλι, μπράβο.
 χαλές ό, άποχωρητήριο.
 χαλίζ'κους επίθ., όλόιδιος, άπαράλλαχτος.
 χαλόστουμους επίθ., άχρειόστομος.
 χάμ'κους επίθ., μπόσικος, χωρίς συνοχή, χαλαρός.
 χαρβαλάζου, διαλύω, ξεχαρβαλιάζω.
 χάρβαλου τό, ξεχαρβαλιασμένο.
 χάρτζα τά, μεταξωτές κλωστές και κορδέλες για κέντημα ένδυμάτων.
 χάσ' ή, ή χάση τοῦ φεγγαριοῦ: στ' χάσ' τοῦ φινγαροῦ ν' άσπριῖς τοῦ σπίτ',
 γὰ νὰ χαθοῦν οἱ ψύλλ' κι τὰ ταρταβίξα.
 χάφτας ό, κουτός.
 χάχαλου τό, πάρα πολλοί, μυρμηγγιά: πλάκουσαν οἱ Τοῦρῶ' χάχαλου.
 χαψά ή, μπουκιά.
 χιλιδόνα ή, τό σίδερο πού συγκρατεῖ και περιστρέφει τὴ μυλόπετρα τοῦ νερό-
 μυλου.
 χιλόρ'μους επίθ., παντέρημος (συνηθίζεται σάν κατάρα).
 χιρονάου, άρχίζω.
 χλαπαλνάου, 1) τρώγω γρήγορα και λαίμαργα, 2) κατατρώγω τὴν περιουσία.
 χνέρ' τό, 1) ή ντροπή, 2) ή κακή πράξη.
 χνούμ' ή, τό άχυρο πού βγαίνει άπό τὰ στάχυα τῶν δημητριακῶν, τό φιλοκομ-
 μένο άχυρο.
 χνουτίζου, 1) θολώνω κάτι με τὰ χνώτα μου: χνουτίσκι τοῦ τζάμ', 2) συνηθίζω
 τό χαρακτήρα τοῦ άλλου: θά στινουχορηθεῖ λίγου ὥσπου νὰ χνουτ'στεῖ.
 χόβουλ' ή, στάχτη με άναμμένα μικρά κάρβουνα.
 χουζμέτ' τό, ύπηρεσία, οικιακή εργασία: σήμωρα ἔκανα χουζμέτχα.
 χουζμικάρ'ς, ύπηρετής.
 χουζμιτεῦου, 1) περιποιοῦμαι κάποιον, τοῦ κάνω τὰ θελήματα, 2) κάνω οικιακές
 εργασίες: πῶς χουζμιτέβ' τώρα τοῦμ βάππου;
 χούι τό, ἐλάττωμα.
 χουιάζου, 1) φωνάζω δυνατὰ για νὰ φύγει τό άγρίμι, 2) μαλώνω κάποιον.
 χουιαχτάρ'ς, αὐτός πού χουιάζει (όταν πηγαίνουν για κυνήγι μεγάλων θηρα-
 μάτων, βάζουν μερικούς κυνηγούς, τοὺς πιό άρχάριους, νὰ ξεσηκώσουν με
 φωνές τό θήραμα: αὐτοὶ λέγονται χουιαχτάρ'δισ).
 χουλάζου, στενοχωριέμαι, χολοσκάω.
 χουμβώνου, 1) χώνω βαθιά, 2) ἔξαφανίζω κάτι κρύβοντάς το.

χούν' ἤ, 1) στενή δίοδος, 2) χαράδρα.
 χουνδροβαλάς, χοντρὸς καὶ μεγάλος.
 χουνδροβαλάτ' κους ἐπίθ., χοντρὸς.
 χουφτῆζου, χουφτώνω.
 χούχλα ἤ, βρασμός, ἢ βράση: πῆρι μῆνὰ χούχλα τοῦ φατ'.
 χουχλάζου, κοχλάζω.
 χουχουλνάου, χουχουλίζω.
 χρυσ' κός ὁ, πλανόδιος χρυσοχόος.
 χτινὰ ἤ, 1) τὸ χτένισμα, 2) τὸ καθαρὸ πελέκημα τῆς πέτρας μὲ εἰδικὸ σφυρὶ
 σὰν χτένι.
 χύσ' ἤ, εὐκοιλιότητα.
 χώρ' σμα τό, τὸ χώρισμα.

Ψ

ψαρονέφ' τό, τὸ κρέας ποῦ βρίσκεται ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς τῆς σπονδυλικῆς
 στήλης.
 ψίχα, λίγο.
 ψίχαλα, πολὺ λίγο.
 ψουμουτόπχα τά, εὐφορα μέρη, χωράφια.
 ψουμώνου, ὠριμάζω, ἀντρειεύομαι: ψουμουμένους ἄνδρας = σοῦ γεμίζει τὸ
 μάτι.
 ψυχ' κάτα, ἀνάλογα μὲ τὰ ἄτομα, τὶς ψυχές.
 ψυχ' κὸ τό, ἐλεημοσύνη, καλὸ γιὰ τὴν ψυχή.
 ψυχουπονάου, λυπᾶμαι κατάκαρδα.

Ω

ὦ λελέ, ἐπιφώνημα λύπης, ἀπελπισίας.

S U M M A R Y

A n d r e a s S t e p h o p o u l o s, The vocabulary of Chrisi (a village of Kastoria).

The author gives the vocabulary of Chrisi, a small village of Kastoria. The vocabulary contains only dialect-words from this village, in which Northern Greek is spoken.

The work is based on a personal collection of the author, who comes from Chrisi.